ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЦКІУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КъБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭХЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЗРЭ КЪЫДОКІ

№168 (23.326) ● 2016 гъэм шыщхьэІум (августым) и 30, гъбж ● Тхъэмахуэм тхуэ къыдокІ ● И уасэр зы тумэнщ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

КъБР-м и Іэтащхьэ КІуэкІуэ Ю. А. лэжьыгъэ Іуэхукіэ Москва щыхуэзащ «Урысей мэкъумэш банк» акционер зэгухьэныгъэм и правленэм и унафэщІ Патрушев Д. Н.

КІуэкІуэ Юрий дыгъуасэ лэжьыгъэ Іуэхукіэ Москва щыхуэзащ «Урысейм и мэкъумэш банк» акционер зэгухьэныгъэм и правленэм и унафэщІ Патрушев Дмитрий.

ЗЭІУЩІЭМ щытепсэлъыхьащ мэкъумэш хозяйствэм зегъэужьыныкІэ, мэкъумэш продукцэм, сырьем, ерыскъыпхьэхэм я рынокыр эзблагъэкІыныкІэ 2020 гъэм нэсыху тещІыхьа къэрал программэр гъэзэщІа зэрыхъум. Апхуэдэу гупылъ хуащІащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и экономикэм зегъэужьыным хуэунэтІауэ згъэхьэзыра инвестицэ проектыщІэхэр ахъшэкІэ къызэгъэпэщыным, бизнесым и Іэнатіэ мыинхэмрэ курытхэмрэ защІэгъэкъуэным хуэгъэзауэ зэман кІыхькІэ зэщІыгъуу зытелэжьэну Іуэхуэхэр.

ЗэІущІэм къыщыхагъэщхьэхуКІащ республикэм мэкъумэш продукцэ кІыкІыщэлэжьхэр икІэщыпІэкІэ зыхуэныкъуэ кредитхэр яритыну банкыр зэрыхьэзырыр.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущ Іапіэ.

УФ-м и Правительствэм и Унафэщым и къуэдзэ Козак Дмитрийрэ КъБР-м и Іэтащхьэ КІуэкІуэ Юрийрэ тепсэгъыхьащ республикэм социально-экономикэ и лъэныкъуэкІэ дяпэкІи зэрызиужьынум

Дыгъуасэ Москва щызэхэтащ Урысей Федерацэм и Правительствэм и Унафэщым и къуэдзэ Козак Дмитрийрэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэ КІуэкІуэ Юрийрэ я зэІущІэ.

АХЭР нэхъыщхьэу зытепсэлъыхьар республикэм социально-экономикэ и лъэныкъуэкІэ адэкІи зэрызиужьынум, бюджетхэм я зэпыщІэныгъэхэр егъэфІэкІуэным, щІыналъэм хэхъуэ нэхъыбэ иІэныкІэ щыІэ хэкІыпІэхэр къэгъэсэбэпыным пыщІа Іуэхуэхэр. ЩІыналъэм и бюджетыр нэхъ зэтеухуауэ щытын папщІэ республикэм игъэт хъарал дэІэпыкъуныгъэм къыхуащІагъуныкІэ щыІэ Іэмалхэми хэпльащ.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущ Іапіэ.

Ди зэманым и лІыхъужь Джэду Іэниуар

● Репортаж

Бразилием и къалащхьэ Рио-де-Жанейрэ щекІуэкІа XXXI Гъэмахуэ Олимп джэгухэм бэнэкІэ хуитымкІэ Урысей Федерацэм дыжьын медаль къыхуэзыхьа адыгэ щІалэ, къэралым и спортым и зыужьныгъэм хуищІа хэлъхьэныгъэ къалъытэу иджыблагъэ УФ-м и Президент Путин Владимир «Хэкум и пащхьэ щиІэ фІыщІэхэм папщІэ» орденым и медалым и япэ нагъыщэр зыхуигъэфэща Джэду Іэниуар Ставрополь краймрэ ди республикэмрэ я щІыналъэр щыІэныхьэ Тамбукъан гуэлым дежи щэбэтыкІ Іэтауэ къыщырагъэблагъэжащ.

КъБР-м и вице-премьер **Битокъу Владимир**, КъБР-м спортымкІэ и министр **Хьущт Аслъэнбэч**, Дзэлыкъуэ щІыналъэ администрацэм и Іэтащхьэ **Джатэ Руслан**, республикэм и Правительствэмрэ Парламентымрэ я лІыкІуэхэр, Нэхъыжьхъэм я Совет тым, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм щыщхэр, Дзэлыкъуэ районым исхэр, Джэду Іэниуар текІуэныгъэр къихьыным «ирисымэджа», абы ирипІейтея, спортыр фІыуэ зыльагъу цІыху щэбжыгъэхэр Къэбэрдей-Балъкъэрым къыдэкІуэу къэрал псор зэрыгъушхэ, адыгэм ди щхьэр лъагэу дзэзыгъэлъагъэжа, дуней псом цІэрыІуэ щыхъуа щІалэм гуапэу Іущащ, и сурэтхэр зытет плакатхэр яІыгъыу.

Адыгэ фащэ кІыкІэ зэщцыхуэпыкІа зы щІалэрэ пащащэрэ Іэниуар шыгъупІастэрэ махъсымэ фалъэхІэ пежьащ. Джэдур и ныбжьэгъу щІалэхэм щІым намыгъэсу іІэтащ, и ехьэлІэныгъэм зэрригъэгушхуар, хуабжьу зэрригъэгуфІар къаГъэлъагъуэу.

Къызэхуэсахэм Іэниуар фІыщІэ, щытхъу, хъуэхъу псалъэхэмкІэ зыхуагъэзащ, Іэджэм ефІэкІыу утыку зэритам, лъэщагъышхуэ дэплъагъуу текІуэныгъэм зэрыщІэбэнам папщІэ. ЩІалэгъуалэм лІыхъужьым джэгу хуэзхащэри, якъагъэфащ.

Адэкіэ КъБР-м и Правительствэм и Унэм и бжэІупэм республикэм и Правительствэм и Унафэщі **Мусуков Алийрэ** япэ вицепремьер **Говоров Сергейрэ** Джэду Іэниуаррэ абы и гъэсакІуэхэу Къазий Алексейрэ Хъэсанэ Арсенрэ гуапэу къащыІущІащ. Къэбэрдей-Балъкъэрым и Іэтащхьэ **КІуэкІуэ Юрий** и пэкІыым ахэр иригъэблагъэри, фІэхъус къарихащ. Республикэм и Іэтащхьэр Джэду Іэниуар щехъуэхъум къыхигъэщащ Олимпиадэм лІыгъэшхуэ къызэрыщигъэлъэгъуэм мыхьэнэ ин дыдэ зэриІэр, ар лІыхъужьым щыІэныгъэм, шыІэныгъэм, и Хэкум лъагъуныгъэшхуэ зэрыхуиІэм зэрищІапхъэр.

- Ди чемпионэм иджыри зэ дуней псом наІуэ щыфІщІащ Урысейр пъэныкъуэ псомкІи къэрал нэхъ лъэщу зэпымыууэ зэрыщытар, зэрыщытыр икІи зэрыщытынур. УФ-м и Президентми уи зэфІэкІ лъагэр къыпльытэу, дамыгъэ лъапІэ къызэрыгъэпхуитэфэщам дрогушхуэ. Къэбэрдей-Балъкъэрым и Къэралыгъуэм и махуэр иІуэтэжыгъуеиІщ. Псыгъэнсу къуажэм, лъэпкъым, къэралым и цІэр зыІэта щІалэм и къуажэгъуэр адыгэныпІэ къащхьэщыту щыуэ жьапІэ щыхьэпІэм къыщыпежьащ. Гуфіэгъуэр щыІэзэлъащІыса жьылэм джэгур щІэзэхуабІэри пщыхьэщхьэр хэкІуэтэху я спортсмен лІыхъужьыр ягъэлъэпІащ, тыгъэжэр хуащІащ.

Урысей телеканалхэм я хъыбарегъащІэ нэтынхэм къызэрыщатащи, апхуэдэу Олимп лІыхъужьхэм гуапэу щыІущІэфыр, Іэтауэ къыщыгъэзблагъэжар Кавказыращ.

ТЕКІУЭЖЬ Заретэ.

Сурэтхэр **Холлаевэ Марзиятрэ** *трихащ.*

● Хъыбар гуапэ

Къэрал Думэм и депутат Геккиев Заур Урысей Федерацэм и къэрал дамыгъэр къратащ

«Законхэр гъэхьэзырым ныжьджэру зэрыхэтым икІи илъэс куэд лъандэрэ хьэлэлу зэрылажьэм папщІэ» Геккиев Заур къратащ «Хэкум и пащхьэ щиІэ фІыщІэм папщІэ» орденым и етІуанэ нагъыщэ медалыр. Абы теухуа указым иджыблагъэ Іэ щІидзащ УФ-м и Президент Путин Владимир.

Геккиев Заур Къэрал Думэм и еханэ хэхыгъуэм и депутатщ, иджыпсту Федеративнэ къэрал къыдэгъэпэщыкІэмрэ щІыпІэ унафэр зегъэкІуэнымкІэ комитетым и унафэщІым и къуэдзэщ.

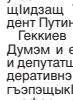

♦Залымыгъэ кІэлъыхьэрахьэу ягъэкІуэдахэм я фэеплъ махуэщ

♦Тэтэрстан Республикэм и махуэщ. 1990 гъэм Тэтэрстан Республикэм и къэрал суверенитетым теухуа декларацэр къащтащ.

♦Къэзахстан Республикэм и Конституцэм и махуэщ

♦1730 гъэм Черкасский Алексей-пщым Невский Александр и орденыр къратащ.

♦1963 гъэм Кремлымрэ (СССР) Унэ Хужьымрэ (США) занщІэу кІуэ связкІэ зэпащІащ. Зым адрейм гурыщхьэу хуищІу, зэрымыщІэкІэ а къэралхэм ядернэ зауэ ямыублэн мурадкІэт а унэхэр щІызэпащІар.

♦Урыс сурэтыщІ цІэрыІуэ **Левитан Исаак** къызэралъхуэр илъэси 156-рэ ирокъу.

♦Инджылызым щыщ физик, ядернэ физикэмкІэ щІэныгъэм и лъабжьэр зыгъэтІылъа, Нобель и саугъэтыр химиемкІэ зыхуагъэфэща **Резерфорд Эрнест** къызэралъхуэр илъэси 145-рэ ирокъу.

♦Филологие щІэныгъэхэм я доктор, бзэхэр щаджу Армавир дэт университетым и профессор, Кубаным щІэныгъэхэмкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакІуэ **Сэкий (Согуэ) Нурдин** и ныбжьыр илъэс 83-рэ ирокъу.

♦Медицинэм и доктор, Германием щыІэ Адыгэ хасэм и лэжьыгъэм хэт **Сэлихь (Уджыхъу) Ихьсан** и ныбжьыр илъэс 80 ирокъу.

♦Къэрал, жылагъуэ лэжьакІуэ **Сыжажэ Валерий** и ныбжьыр илъэс 75-рэ ирокъу.

♦Беларусь Республикэм и президент **Лукашенкэ Александр** и ныбжьыр илъэс 62-рэ ирокъу.

♦Атлетикэ хьэлъэмкІэ спортым и мастер, УФ-м щыІэх зиІэ и гъэсакІуэ **Хьэфіыщіэ Мухьэмэд** и ныбжьыр илъэс 55-рэ ирокъу.

♦Хьэрычэтыщ, юридическэ щІэныгъэхэм я кандидат **Едыдж Едыдж** и ныбжьыр илъэс 35-рэ ирокъу.

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкІэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градус 26 - 28-рэ, жэщым градус 17 - 19 щыхъунущ.

Зыгъэхьэзырар **ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэщ.**

● КъБР-м и Правительствэм

Лъэныкъуэ зэмылІэужьыгъуэхэм тещІыхьауэ ягъэбелджылы

КъБР-м и Премьер-министр Мусуков Алий къыхилъхьэри, Правительствэм и зи чэзу зэІущІэм Іуэхугъуэ 13 щызэпкърахащ. Апхуэдэщ щІыпІэ унафэр зезыгъакІуэ Іэнатіэхэм я лэжьыгъэр зыхуэдэр къэпльытэным, къэрал мылъкум щыщ объект зыбжанэ муниципальнэ мылъкум хагъэхьэным, псэупІэ-коммунальнэ хозяйствэм субсидиехэр зэрыхуэхах щыкІэм, сабий гъэсапІэхэм щІат пщІэм щыщ Іыхьэ зэрыхуэмытыжым ехьэлІаХэр.

ЗЭХЬІХЬЭМ щедэІуащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и къалэ округэмрэ муниципальнэ щІыналъэхэмрэ щІыпІэ самоуправленэмкІэ я органхэм нэгъабэ ирагъэкІуэкІа лэжьыгъэм и фІагъыр къызэрапщытам экономикэ зыужьныгъэмкІэ министр Рахаев Борис, абы къырикІуэм теухуауэ ищІа докладым. Къэпсалъэхэм къызэхуэсахэм ягу къагъэкІыжащ, зэхуэдэ щытыкІэ яІэн папщІэ, муниципалитетхэм я ІуэхущІафэр зыхуэдэр гупищу зэщхьэщыхуэя къызэрапщытэр. Ящэ гупым Налшык, Прохладнэ, Бахъсэн къалэхэр, етІуанэм - Дзэлыкъуэ, Шэджэм, Шэрэдж, Іуащхьэмахуэ, ещанэм Аруан, Прохладнэ, Бахъсэн, Лэскэн, Май, Тэрч щІыналъэхэр хэтщ. ИрагъэкІуэкІ лэжьыгъэм и фІагъыр лъэныкъуэ зэмылІэужьыгъуэхэм тещІыхьауэ ягъэбелджылы. Абыхэм ящыщщ социальнэ Іуэхущапіэхэм, псэупІэ-коммунальнэ хозяйствэм, егъэджэныгъэм, узыншагъэр хьумэным, щэнхабзэм, спортым я Іэнатіэхэм зэрызаужьыр, налогхэмрэ нэгъуэщІу къыхаххэмкІэ къапэщытхэм зэрехъулІэр. Зыхэт гупым бжьыпэр щаубыдащ Налшык къалэм, Дзэлыкъуэ, Аруан щІыналъэхэм. Министрым къызэригъэльэгъуамкІэ, Аруан районым псэупІэу щаухуэм нэгъабэ хуэдипщІкІэ щыхэхъуащ. Ар и фІыгъэщ а Іуэхум мылъку хъарзынэ зэрыхуэзщІагъэуІуэм.

Республикэм узыншагъэр хьумэныкІэ и министрым и къалэнхэр зыгъэзащІэ Асанов Алим къытеувыІащ 2016 гъэм КъБР-м щІыхуэм пщІэншэу медицинэ дэІэпыкъуныгъэ щетынымкІэ къэрал шэсыпІэхэм я программэм игъуэта зэхъуэкІынынигъэхэм. Флэкіыпіэншэу зыхуей, мыхьэнэ хэха зиІэ хущхьэхэкІхэу 2016 гъэм къагъэсэбэпынхэмрэ щІыналъэ программэм хуэзэмрэ абыхэм ягъэбелджылы. Апхуэдэу щІыхуэм щеІэзэкІэ дохутырхэм я рецептКІэ пщІэншэу хухахьну хущхьэхэмрэ зи уасэм и зэхуэдитІыр кІэрагъэхунухэмрэ зэхуагъэкІуащ.

ЩІы, мылъку зэхущытыкІэхэмкІэ министрым и къалэнхэр зыгъэзащІэ Ерыстау Ланэ къызэрыхилъхьам тету, республикэм и Правительствэм и Унафэкіэ, «Победа» кинотеатрым и унэр КъБР-м и къэрал мылъкум къыхагъэкІри, Налшык къалэм и мылъкум пщІэншэу хагъэхьащ. Зэрагъэпэщыжа нэужь, кинозал, гуащэ театр, сабий гупжьейхэр абы къыщыщІэІуахыну я мурадщ. Апхуэдэу сом мелуан 12-рэ мин 588-рэ и уасэ «Налшык» ООО-м и мылъкур Къэбэрдей-Балъкъэрым и къэрал мылъкум пщІэншэу хагъэхьащ. Абы и устав мылъкум и процент 70-р республикэм Іэщіэлъщ, процент 30-р КъБР-м и Профсоюзхэм я зэгучъэныгъэм ейщ. КъищынэмыщІауэ, сом мелуан 18-рэ мин 801-рэ и уасэу «Хуабэсервис» акционер обществэм ибыгъа псы кІуэпІэхэмрэ гуэшыпІэхэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и къэрал мылъкум хагъэхьащ.

ПсэупІэхэмрэ коммунальнэ Іуэхутхьэбзэхэмрэ я уасэм пэкІуэ субсидиехэр къыІахыныкІэ щІыхуэм яІэ хуитыныгъэхэр зэрагъэбелджылыну пщалъэхэр КъБР-м и Правительствэм и унафэкІэ къащтащ. Ухуэныгъэмрэ ЖКХ-мкІэ министр Тутыкъу Анзор зэрыжиІамкІэ, зи закъуэу псэу пенсионерымрэ пенсионер зэщхьэгъуэсхэмрэ я унагъуэхэм я хэхуэхэм къыхжяІыну псэупІэхэмрэ коммунальнэ Іуэхутхьэбзэхэмрэ трагъэкІуэдэну Іыхьэхэм ящыщу зыщхьэдэх мыхъуну пщалъэхэр процент 12, адрей цІыхухэм я дежкІэ процент 15 хъуэу 2013 гъэм игъэуващ. Мы гъэм а Іуэхум сом мелуани 149,6-рэ республикэ бюджетым щыхухахащ.

КъБР-м и Правительствэм и унафэ зыбжанэм зэхъуэкІыныгъэхэр хальхьа нэужь, Урысейм и МЧС-м и Къэбэрдей-Балъкъэр къудамэм и тхьэмадэ Надежин Михаил УФ-м къызэрымыкІуэ щытыкІэхэмкІэ и министр Пучков Владимир и пщэрыльыр игъэзащІэу, МЧС-м и бгъэхэІу дамыгъэхэмрэ и фэеплъ медалэхэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и Іэтащхьэм и Администрацэм и Унафэщі Къуэдзокъуэ Мухьэмэд, республикэм и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я Іуэхуэр зезыхьэ Къалэ Замир, КъБР-м и япэ вице-премьер, мэкъумэш хозяйствэмкІэ министр Говоров Сергей, республикэм финансэмкІэ и министр Лыхъ Заур сымэ яритыжащ.

ХЬЭЖЫКЪАРЭ Алик.

Іуэхум зеубгъу

«Сабийхэм я къалэр унагъуэхэм я къалэщ» урысейпсо зэхьэзэхуэм ди республикэм зыщеубгъу.

МЫ МАХУЭХЭМ Іуэхум къыхьыхащ Налшык и «Молодёжнэ» хьэлэм щыпсэухэр. Абыхэм къызэрагъэпэща «Старт нэжэгужьхэр» зэпеуэм сабийхэри, ныбжьыщІэхэри, нэхъыжьхэри жыджэру хэтащ. Ахэр гуп-гупу гуэшауэ физическэ щэнхабзэмэ спортымрэ я лІэужьыгъуэ зыбжанэкІэ зэпеуащ. Апхуэдэт кІапсэзэпІекъуэр, Іэпщэрыбанэр, къэжэныр, боулингыр.

ЛЪОСТЭН Музэ.

Махуэшхуэм и щІыхькІэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Къэралыгъуэр илъэс 95-рэ зэрырикъум зыхуэзъэзырынымрэ ар егъэкІуэкІынымкІэ къызэгъэпэщакІуэ комитетым къищтащ махуэшхуэр гъэлъэпІэнэм хиубыдэ Іуэхуэхэр. Мы гуфІэгъуэм ехьэлІа Іуэху нэхъыщхьэхэр республикэм и къалащхьэм щекІуэкІынущ зыщщхьэуІум и 31-мрэ фокІадэм и 1-мрэ.

Зыщщхьэуіум и 31-м:

Сыхьэт 11-м КъБКЪУ-м медицинэмкІэ и колледжым гуфІэгъуэ дауэдапщэ къыщыщэрагъэпэщ а еджапІэм и унэр зэрагъэпэщыжауэ къызэрызэІуахыжьм и щыхькІэ.

Сыхьэт 14-м КъБР-м и Лъэпкъ музейм къыщызэІуах республикэм и художникэм я отчёт гъэлъэгъуэныгъэ «2016 гъэм и бжьыхьэ» зыфІащар. Апхуэдэу щхьэхуэу ягъэлъэгъуэнущ лъэпкъ музейм и фондэхэм зэрызэпхьэрэ. Ахэр гуфІэгъуэ зэмылІэужьыгъуэхэм ирихьэлІэу республикэм кърата тыгъэхэрщ.

Сыхьэт 15-м КъБР-м Гъуэзджэхэмкіэ и музейм къыщызэІуах сурэттеххэм я лэжьыгъэхэр щагъэльагъуэ «Налшык - лъагэныгъэм и тхыдэ... Унагъуэ альбом» сурэт выставкэр.

Фокіадэм и 1-м:

Сыхьэти 9-м щегъэжьауэ муниципальнэ еджапІэ псоми щекІуэкІынущ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Къэралыгъуэр илъэс 95-рэ зэрырикъум, ЩІэныгъэм и махуэм ятеууэа дерс зэІуахэмрэ лекцэхэмрэ.

Сыхьэти 10-м «ЩІыхьым и мафІэ мыуэмыхьыкъ» мемориалым удз гъэгъахэр тралъхьэнущ.

Сыхьэти 10-рэ дакъикъэ 20-м гуфІэгъэ зэзыхьэ Къэбэрдей уэрамым щекІуэкІынущ абы щыщу лъэс зекІуапІэу зэрагъэпэщыжа Іыхьэр къызэрызэІуахьыжьм теухуауэ.

Сыхьэт 11-м Гъуэзджэхэмкіэ Кавказ Ищхъэрэ къэрал институтым щекІуэкІынущ музыкэм щыхурагъаджэ кадет корпусыр къызэрызэІуахьым теухуа гуфІэгъуэхэр.

Сыхьэт 12-м Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унэм КъБР-м и щІыху пашэхэм къэрал дамыгъэхэр щратыжынущ.

Сыхьэт 13-м республикэ шыгъэжапІэм къыщызэІуахынущ нэгъуэщІ къэралхэм я лІыкІуэхэри зыхэт «Іуащхьэмахуэ и кубок» шыгъажэр.

Сыхьэт 13-м «Восток» кинотеатрым и гупэм деж зэщІыгъуу концерт щатынущ ветеранэм я хорымрэ Налшык музыкэм щыхурагъаджэ и школхэм я сабий хорхэмрэ.

Сыхьэт 13.30-м Ленинымэ и уэрамымрэ Балъкъэр уэрамымрэ я зэблэкІыпІэм деж къыщызэІуах Олимп щыхьым и аллее.

Сыхьэт 14.30-17.00-хэм Абхъаз утым хъэщІэхэр щрагъэблагъэнущ республикэм и районхэмрэ къалэхэмрэ ягъэхьэзыра уней лъапсэхэр. Апхуэдэу мыбы щыІэжьынущ промышленностымрэ мэкъумэш хозяйствэмрэ я ехьэлІэныгъэхэр щагъэльагъуэ «Къэбэрдей-Балъкъэрыр нобэ» выставкэр.

Сыхьэт 18.00-19.30-хэм ЗэгурыІуэныгъэ утым щекІуэкІынущ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Къэралыгъуэр илъэс 95-рэ зэрырикъум теухуа махуэшхуэ концерт.

Сыхьэт 19.30-м Абхъазым и утым махуэшхуэ салют щатынущ.

Сыхьэт 20-м Къэбэрдей уэрамым тет «Победа» кинотеатрым и гупэм къыщызэрагъэпэщынущ «Налшык фІыуэ слъагу си къалэщ» арт-фестивальр.

А зэман дыдэм ЗэгурыІуэныгъэм и утым къыщызэІуахынущ Къэбэрдей-Балъкъэрым и тхыдэм теухуа кинофестиваль.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

Узэпэгэкіыр къопэгэкіыж.

Лэжьыгъэ купщІафІэхэр къызэзынэкІа, ноби зи зэфІэкІыр лъагэ Сыжажэ Валерий

Шыщхьэуіум и 30-м и ныбжьыр илъэс 75-рэ ирокъу Къэбэрдей-Балъкъэрым и къэрал, спорт Іуэхухэм хэлъхьэныгъэ ин хуэзыщІа, футболымкІэ ди «Спартак» командэр къыщызэрагъэпэщам ялэ дыдэу хьыхьэм ящыщ зы, абы и капитану щыта, СССР-м спортымкІэ и мастер, Налшык къалэм и Іэтащхьэу, КъБР-м и Президентым и чэнджэщгъэу илъэс куэдкІэ псэ хьэлэлу лэжьа, иджыри хуэфэщэн жэуаплныгъэшхуэ зыпылъ Іэнатіэ езыхьэкІ Сыжажэ Валерий.

И адэр

Сыжажэ Валерий 1941 гъэм шыщхьэІум и 30-м Плановскэ къуажэм къыщалъхуащ. Абы и адэ Хьусен 1939 гъэм советыдзэм и гъунапкъэхъумэхэм къулыкъу щищІэну ираджащ. 1940 гъэм СССР-м и ГБ-м и НК-м и Школ нэхъыщхьэм щІагъэтІысхьащ. Сталин Иосиф и бжэм джэ хьумакІуэу щытащ. 1941 гъэм щэкІуэгъуэм и 7-м Мэзкуу и Уг Пльыжьым щекІуэкІа парадым хэтри, кьалащхьэм и зыхъумэжьныгъэр къызэгъэпэщ щІа, папщІэ зэхагъэува къалэн пыухыкІа зиІэ мотострелковэ бригадэу (ОМСБОН) къэрал унафэщІым езым и унафэм щІигъэувам хэту Волоколам шоссеем и лъэныкъуэмкІэ иунэтІащ. Мэзкуу и Іэшэпъашхэм щекІуэкІа зэзауэр щигъэта нэужь, ОМСБОН-р тІасхъэщІэх ежаплэм ягъэкІуащ, бийм и щІыбагъым диверсие лэжьыгъэхэр зэрырагъакІуэкІым зауэлІхэр хуагъэхьэзырыну. А еджаплэм Хьусен къыщыдеджащ тІасхъэщІэх гъуэгджэ, Совет Союзым и ПІыхьужь Кузнецов Николай. Абыхэм я егъэджакІуэу щытащ Судоплатов Павелрэ «Ар къыщыхъуар Ровнэ пэмыжьжьэут» тхыльыр зытха Медведев Дмитрийрэ.

Сыжажэр апхэдэу яхэтащ Украинэм щыІэ гестапэм и унэр къэзыгъэуахэм, 1943 гъэм ар Тегеран ягъэкІуащ «шэрджэс бзагуэ» хуэдэу. Абы и кьалэнт Сталин Иосиф эыуКІну зыгъэхьэзырхэр сэтей къищІыну. Сталинград зауэм иужькІэ ОМСБОН-м хэт цІыху 45-м я гъуэгу Энгельс кьалэм ягъэкІуащ фашистхэм я телъхьэ тІасхъэщІэхь гупхэр ягъэкІуэдыну. Водолаз костюмхэр ящыгъэІуу аэрр Волгэ псым гъэпщкІуауэ зэпрыкІащ Іэщэр якІэрыщІауэ. Абы екъэлІа операцэр фІы дыдэу зэфІэкІащ - зэрыпхъуакІуэхэм я телъхьэхэм и ныкъуэр ягъэкІуэдащ, адрейхэр гъэр ящІащ.

Дунейм тетыхукІэ Сыжажэ Хьусен илъэсым тІэунейрэ Мэзкуу ирагъэблагъэу щытащ, - накъыгъэм и 9-мрэ щэкІуэгъуэм и 7-мрэ.

ЩІэныгъэмрэ Налшык и «Спартак»-мрэ

Сыжажэ Валерий ялэ классым Бахъсэн къалэм 1948 гъэм щыкІуащ. КлассипщІыр къыщиухар Налшык дэт курыт еджаплэ №25-ращ. Школым щыщІэса лъэхъэнэм ар хуабжьу спортым дихьэхыу щытащ: бокс, футбол, атлетикэ псынщІэ. Метрищэм къыщыздэжьнымрэ жьыкъу лъэныкмкІэ еджаплэм и чемпиону щытащ. ЕпщІанэ классым щэсу лъэпощхьэпохэр къызэранэкІыурэ, метри 110-м къыщыздэжьнымкІэ Урысейм и школакІуэхэм я деж щекІуэкІа Спартакиадэм пашэ щыхьащ.

1958 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым и инженер-техникэ факультетым щІэтІысхьащ икІи ар 1963 гъэм ехьулІэныгъэкІэ къиухащ. А зэманым Валерий спортыр зэи ІэщІыб ищІакъым. Ар КъБКъУ-м и командэ къыхэхахэм хэту футбол, волейбол, баскетбол джэгуащ. Абы къыдеджащ республикэм и мызакъуэу, къэралым щыщІэрыІуэ Сэхъу Владимир, Къэрмокъуэ Хьэчим, Адыгэ Республикэм щыщ ХъутІыжь Аслъан.

1959 гъэм, еджаплэм щІэсу, ар ирагъэблагъащ Налшык и «Спартак» футбол командэм. Еджэнымрэ дзэм кулыкъу щищІэнымрэ папщІэ зэпигъэууэрэ, Валерий абы 1970 гъэ пщІондэ щыджэгуащ. 1968-1969 гъэхэм ар ирагъэблагъэащ РСФСР-м и командэ къыхэхам икІи зэІущІэ 12 абы хэту иригъэкІуэкІащ. А лъэхъэнэм къриубыдэу Урысейм и футболист нэхъыфІ 11-м яхэхуащ. А псом я фІыгъэкІэ, 1970 гъэм накъыгъэм и 9-м «Динамо» стадионым футболист цІорыІуэ Симонян Никитэ абы къыщиритыжащ «СССР-м спортымкІэ мастер» бгъэхэІумрэ абы щыхьэт техъуэ тхьылъымрэ.

- Илъэс куэдкІэ сэ Налшык и «Спартак»-м и капитану сыщытащ. А зэманым къриубыдэу си гъуэгу зэІущІэ губгъуэм къинхьащ футболист цІэрыІуэхэу Іэпщэ Александр, Алдышев Анатолий, ПІащ Хьэсэнбий, Гогибедашвили Заур, Ещтрэч Владимир, Ильин Валерий, Санэшокъуэ Владимир, Литвинов Борис, Давыдов Игорь, Лий Владимир, Шаповалов Анатолий, Туаев Къазбэч, Чистохвалов Юрий сымэ, нэгъуэщІхэри, игу кьеГъэкІыж Сыжажэм. - Футболым сыщыхэта лъэхъэнэхэр - ар илъэс насыпыфІэхэт, си хьэлымрэ Іэпкълъэпкъымрэ запсыхьащ, ныбжьэгуГъэр зищысыр къэсщІащ. АбыкІэ фІыщІэ зэуэм иужькІэ ОМСБОН-м хэт цІыху 45-м я гъуэгу Энгельс кьалэм ягъэкІуащ фашистхэм я телъхьэ тІасхъэщІэхь гупхэр ягъэкІуэдыну. Водолаз костюмхэр ящыгъЫу аэрр Волгэ псым гъэпщкІуауэ зэпрыкІащ Іэщэр якІэрыщІауэ. Абы екъэлІа операцэр фІы дыдэу зэфІэкІащ - зэрыпхъуакІуэхэм я телъхьэхэм и ныкъуэр ягъэкІуэдащ, адрейхэр гъэр ящІащ.

Дунейм тетыхукІэ Сыжажэ Хьусен илъэсым тІэунейрэ Мэзкуу ирагъэблагъэу щытащ, - накъыгъэм и 9-мрэ щэкІуэгъуэм и 7-мрэ.

ЩІэныгъэмрэ Налшык и «Спартак»-мрэ

Сыжажэ Валерий ялэ классым Бахъсэн къалэм 1948 гъэм щыкІуащ. КлассипщІыр къыщиухар Налшык дэт курыт еджаплэ №25-ращ. Школым щыщІэса лъэхъэнэм ар хуабжьу спортым дихьэхыу щытащ: бокс, футбол, атлетикэ псынщІэ. Метрищэм къыщыздэжьнымрэ жьыкъу лъэныкмкІэ еджаплэм и чемпиону щытащ. ЕпщІанэ классым щэсу лъэпощхьэпохэр къызэранэкІыурэ, метри 110-м къыщыздэжьнымкІэ Урысейм и школакІуэхэм я деж щекІуэкІа Спартакиадэм пашэ щыхьащ.

1958 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым и инженер-техникэ факультетым щІэтІысхьащ икІи ар 1963 гъэм ехьулІэныгъэкІэ къиухащ. А зэманым Валерий спортыр зэи ІэщІыб ищІакъым. Ар КъБКъУ-м и командэ къыхэхахэм хэту футбол, волейбол, баскетбол джэгуащ. Абы къыдеджащ республикэм и мызакъуэу, къэралым щыщІэрыІуэ Сэхъу Владимир и пІэкІэ.

● Дифі догъэлъапІэ

Сыжажэм и псалъэхэм къызэрыхэщыжьымкІэ, 1975-1985 гъэхэу абы щыпэрытар зэман хэлъпэт. Ауэ, апхэдэу щыт пэтми, ар лэжьыгъэмрэ гъащІэмрэ зыпсыхь Іэнатіэт. А илъэсипщІым курыуБыдэу абы и нэІэ щІэту лэжьыгъэшхуэ зэфІагъэкІащ: Кьыщпэк къуажэм къыщыщІэдзауэ Налшык, Бахъсэн кьалэхэм, Бахъсэнёнкэ, Дыгулыбгъуэй жылагъуэхэм псы зрикІуэ бжьамийхэр дашащ, тролейбус кІапсэхэр яукъуэдиящ, кьалащхьэм котельнэ зыбжанэ щаухуащ, Налшык, Тэрч кьалэхэм, нэгъуэщІхэми псы хьумапІэхэр къыщызэрагъэпэщащ, республикэм и щыналъэ псоми газ, электрокъару, канализацэ, псэупІэр егъэфІэкІуэным ехьэлІа нэгъуэщІ Іуэхущапіэхэр къыщызэІуахащ.

1981 гъэм Сыжажэ Валерий къыхуагъэфэщащ ГуащІэдэкіым и Бэракъ Пльыжь орденыр.

- 1985 гъэм КПСС-м и обкомым и апэ секретарь Мэлбахъуэ Тимборэ и деж сриджащ. Абы махуитІ хуэдизу илэ къыхуэу ар епльащ ЖКХ-мкІэ министерствэм и унэщІэу езым и унафэкІэ Мэстафэ Владимир иригъэхууам. Мэлбахъуэр тІуми къыдэшхыдат а ухуэныгъэм щхьэкІэ, абрагъуэлІуэу едгъэхууауэ къильытэри икІи ди къулыкъуэхэм дытригъэкІыну жиІэри къыхтхэгубжьауэ щытащ. Володя зыри пидзыжакъым, сэ сыкъэпсалъэри жысІащ апхэдэу къэхъуащ, си фІэфІ дыдэу сабийхэр е «Спартак»-р згъэсэну сыззрыкІуэфэнур. Ар къыпыдыхьэшхыкІри кІуэжащ, - жеІэж Сыжажэм. - Куэд дэмыкІыу Мэлбахъуэр къыздэжь. Пэжыр жысІэнщи, къызэшхыдэну си гугъащ. Нэгъуджэр и натІэм дригъэкІуэтэйри, зыкъысхуигъэзащ: «Сыт укъызытеуВыІар, Хьусен и къуэ Валерий. Уи адэр апхэдэду Іулыдж хэмылъу щытакъым, сэ ар фІыуэ сцІыхуащ». «Сэ, Тимборэ Къубатиевич, пэжыр жысІауэ аращ, партым дызэригъэсам хуэдэу», - жэуап изотыж абы. Зы дакъикъэ хуэдизкІэ зыри жимыІэу щысри, зэуэзэпсу и макъым зригъэІэту жеІэ: «Партым и кьалэ комитетым, ещанэ къатым кІуэи, етІуанэ секретарым и пашьр убыд, икІи уэзрыщытым хуэдэу жыджэру, пэжыгъэ пээльу лажьэ. ЕкъулІэныгъэ уиІэну!».

Илъэсиплікіэ Шинкарёв Николай, адэкІэ, дызэрыцыкІуэр си ныбжьэгъу Губин Геннадий, и гъуэгу сызэрылэжьа илъэсхэр хуэунэтІауэ щытащ промышленнэ предприятэхэм я щытыкІэр зэтегъэувэжьыным.

Кьалэ унафэщІ

- Мэлабхъуэ Тимборэ и пІэкІэ обкомым и апэ секретару кьагъэкІуат Елисеев Евгений. 1989 гъэм абы и деж сриджащ икІи си адэанэм, си унагъуэм, си псэупІэр зыхуэдэм къыщІэупщІэу щІидзащ. Сэ абы жесІащ пэшищ хьу фэтэрым цІыхуих дызэрыщыпсэур. А щІэупщІэныгъэхэр щІигъэкІуэкІыр къызгурыІуэрэтэкъым. АдэкІэ псори наІуэ хъужащ - нэхъапэІуэкІэ тІэунейрэ абы къыхуигъэлъэгъуауэ щытащ кьалэ исполкомым и унафэщІ къулыкъур, ауэ сэ здатэкъым. Иджы абы нэхъ тригъэчыныхьу жиІащ: «Ноби аргуэру къыпхуэзгъэлъэгъуа Іэнатіэм уельэпауэмэ, фэтэр нэхъ ин кьуэзгъэтынукъым (и зэманым си чэзур къэсауэ ялэ дыдэу спиттІ)». Арати, къулыкъум арэзы сытехьащ. А лъэхъэнэм кьалэ исполкомым и унафэщІу лажьэр Хьурей Феликст, ауэ ар зэрыІукІымкІэ заявленэ итхакІэт, - игу кьеГъэкІыж Сыжажэ Валерий.

Дапхэдэдзу къулыкъу лъагэмэ, икъукІэ хьэлъэщ икІи жэуаплныгъэшхуэ зыпылъщ кьалэ унафэщІу ущытынэр. Сыжажэ Валерий я пашэу, абы кьыдэлэжьаХэмэ кІаруушхуэ халъхьащ кьалэдэсхэм я щытыкІэр егъэфІэкІуэным. Псом хуэмыдэу щІэгъэкъуэнышхуэ ягъуэтащ зи Іуэху хуэмышІауэ псэухэм, зауэмрэ лэжьыгъэмрэ я ветеранхэм, унагъэшхуэхэм, сымаджэхэм, псом ялэрауэ, сабийхэм.

Кьалэдэсхэм гугъуехь куэд дашэчащ псы ежхьыпІэ бжьамийхэр щыдалъхьэ лъэхъэнэм. Ауэ ар щымыІамэ, иджыпсту сыт хуэдэ щытыкІэт уэшх нэужьым кьалэдэсхэр зэрыхуэнур? Сыжажэм Франджым къриша пхъэнкІий идзыпІэ цІыкІухэм хуэдэ щэ бжьгъэхэр кьалэ кІуэцІым дагъэуващ, розэу 1 мелуаным щІигу хасащ, нэгъуэщІхэри зэфІагъэкІащ. Мыр цІыкІуцІыкІуу зэхэт, зэ еплъыгъуэкІэ мыхьэнэшхуэ зимыІэ Іуэхугъуэу къыпщыхьу щхьэкІэ, къыздэсхэуауэ ухэплъэжмэ, икъукІэ лэжьыгъэ купщІафІэщ, къарушхуэрэ зэманрэ зытекІуадэщ.

Президентым и чэнджэщгъэу

Кьалэ унафэщІым къыкІэлъыкІуэу Сыжажэ Валерий ирагъэблагъащ КъБР-м и Президент КІуэкІуэ Валерий и чэнджэщгъэу. Абы и пщэ щыздэхуащ узынщагъэр хъумэныр, щэнхабзэр, егъэджэныгъэр, физкультурэмрэ спортымрэ. Абы зэрыщыплэжьа илъэситхум Сыжажэм ЕкІуэцІ зэсбэнащ нэхъапэІуэкІэ зыІэригъэхьа Іэзагъыр.

- 1993 гъэм Налшык и «Спартак»-м и джэгуакІэр щІагъуэ дыдэтэкъым. КІуэкІуэ Валерий чэнджэщгъум и кьулыкъум теухуауэ къыщызэпсалъэм, абы къыхсхурибжэкІащ си нэІэ щІэтыну унэтІынигъэхэр, ауэ спортым теухуауэ зы псалъи хэттэкъым, - игу кьеГъэкІыж Сыжажэм. - Сэ абы жэуап изотыж: «Сэ сыуэкІуэщ, нэхъапэм сыспортсменащ, ауэ унэтІынигъитІым къищынэмыщІауэ, адрейхэр си нэІэ щІоуэ. Сэ сыхуейт си мыІуэхум си хэмыхьэу фІыуэ слагъу лэжьыгъэм зестыну, «Спартак»-м и унафэщІу сыщытынут». «Сэ нэхъ спэгъунэгъуу ущытыну сыхуейщ дызэрыщІыкІырэ дызэрызэрыщІыхум папщІэ. Ухуеймэ, ЖКХ-мкІэ министру кІуэ е ухуэныгъэмкІэ министру. Нэхъ кьапщтэмэ, Министрхэм я Советым и унафэщІым и кІуэдзэу?» Сэ жэуап естыжащ: «Хьэуэ, ЖКХ-мрэ кьалэ гъэзэщІакІуэ комитетымрэ унафэщІу сызэрыщыІамкІэ срикъуащ». Ар къыпигуфыкІри жиІащ: «Уэрэ сэрэ дыцІыху къынтІэсынтІэкъым, аращи, нэхъапэІуэкІэ къезбэжкІа уи нэІэ щІэтыну унэтІынигъэхэм физкультурэмрэ спортымрэ ХыдогъэхьэІ. Пщэдей лэжьапІэ къыдэкІ, дызэгурыІуакъэ? Еуэ, уи «Спартак»-р лигэ нэхъыщхьэм хэшэ».

1994 гъэм «Спартак»-р зыхэт гупым ещанэ увыпІэр щиубыдащ, къыкІэлъыкІуэ илъэсым япэ лигэм хыхьащ. АбыкІэ фІыщІэ яхуэфащэщ КІуэкІуэ Валерий, Къущхьэ Амырхэн, Батырбеков Ахъмэт, Къуздэкъуэ Мухьэмэд, Кокорин Николай, тренер нэхъыщхьэ Синицин Борис, командэм щыджэгуа дэтхэнэ зыми.

1998 гъэм Сыжажэм къыхуагъэлъэгъащ. КъБР-м и Пенсэ фондыр и унафэм щІигъэувэну, ауэ идакъым, а зэманым абыхэм теухуауэ уголовнэ Іуэху къаІэтати. Ар щымыхъум, КІуэкІуэм ар пэригъэуващ КъБР-м Медицинэ страхованэмкІэ и фондым и унафэщІ къулыкъум.

- А лъэхъэнэм ирихьэлІэу фондыр къызэгъэпэщат Іэщ1агъэлІ нэсхэмкІэ. АбыкІэ фІыщІэ хуэфащэщ си япэкІэ лэжьа, пщІэшхуэ зыхуэсщІ Лъэпщокъуэ БетІал, - жеІэ Валерий. - А гупым са илъэс 65-рэ срикъуху садэлэжащ. 2003 гъэм Урысейм и Фонд нэхъыфІыщым дыхьэкІащ, 2005 гъэм къэралым пашэ дыщыхъуащ, - жеІэ Сыжажэ Валерий. - Гупэу сигу къокІыж Налшык и кьалэ советым сыщылэжьа зэмэрин. 90 гъэхэр лъэхъэнэ хьэлъэу щытащ, республикэр мафІэсым хьихьэнэм зымащІэщ иІэжар, ауэ КІуэкІуэ Валерий и губзыгъагъымрэ Совет Нэхъыщхьэм и депутатхэм, республикэм щыпсэу лъэпкъхэм я зыщыІэныгъэмрэ я фІыгъэкІэ, щытыкІэр зэпІэзэрыт хъужащ. ФІыщІэ яхуэощ Совет Нэхъыщхьэм, КъБР-м и Парламентым и унафэщІхэм, депутатхэм, гупэу къызэрысхущытам къыхэкІыу.

Иужьрей илъэсхэм Сыжажэр лэжьащ «Капиталмедицинэ страхованэмкІэ» компанием Ипщэ Федеральнэ щІыналъэм щиІэ и къудамэм и унафэщІым и чэнджэщэгъуу, Налшык къалэ администрацэм и унафэщІым и чэнджэщэгъуу. Иджыпсту ди республикэм и къалащхьэм ПсэупІэ-коммуналнэ хозяйствэмкІэ и управленэм и унафэщІым и къудзэщ.

Къэралми республикэми пщІэ лъагэ къыхуащІащ Сыжажэм и псэемыблэж лэжьыгъэм. Абы къыхуагъэфэщащ ГуащІэдэкіым и Бэракъ Пльыжь орденыр, «Хэку зауэшхуэм Текіуэныгъэр къызэрыщытхьэр илъэс 20 ирокъу» медалыр, КъБР-м и Президентым и ЩІыхь тхьылъыр. 2001 гъэм къыфІащащ «Къэбэрдей-Балъкъэрым и щІыхьэм и щІыхуэм социальнэу кІащхьэщІыжьымкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакІуэ» цІэ лъапІэр. Ар экономикэ щІэныгъэхэм я кандидатщ, «ЭкологиемкІэ, щІыхьмрэ дыкъэзыухуреихь дунеймрэ я шынагъуэншагъэмкІэ дунейпсо академием» (МАНЭБ) и членкорреспондентщ.

Сыжажэ Валерийрэ абы и щхьэгъусэ Аллэрэ зэдапІащ къуэрэ пхъурэ. Адэанэр абыхэм ягъэгуфІащ къуэрылъхуэхэмкІэ, пхъурылъхуэхэмкІэ, абыхэм я быныжьхэмкІэ. Аращ насып жыхуаІэжьыр.

ЖЫЛАСЭ Замир.

Налшык и «Спартак» командэр. *1960 гъэ*

Сыжажэ Валерий футболист ныбжьыщІэхэр егъэгушхуэ. *2015 гъэ*

Хэкъныбзъэ-2016

2016 ГЪЭМ ФОКІАДЭМ И 18-м

Урысей Федерацэм и Федеральнэ Зэхуэсым и Къэрал Думэм и ебланэ хэхыгъуэм хэтынухэр хах

Зы мандаткІэ Іэ щаІэт хэхыпІэ округ №14

Къэрал Думэм и депутатхэм я кандидату «Урысей зэкъуэт» партым къигъэлъэгъуа

ЩХЬЭГУЭШ Адэлбий Лулэ и къуэр

● Ди сурэт гъэтІылъыгъэхэр

Иорданием и пащтыхьыкъуэ Алий Налшык къалэ къыщыкІуам. *1994 гъэ*

Анзорей дэт сымаджэщым зеужь

● Узыншагъэ

КъБР-м узыншагъэр хъумэныкІэ и министрым и къалэнхэр зыгъэзащІэ Асанов Алим лэжьыгъэ ІуэхукІэ щыІащ Нарткъалэ дэт щІыналъэ зэхуаку сымаджэщым иджыблагъэ къудамэ щхьэхуэу гуагъэхьэжа, Анзорей къуажэм дэт сымаджэщым.

ФИГУ къэдгъэкІыжьынщи, Анзорей дэт, гъэлъэпІи 120-рэ зыщІэт сымаджэщыщІэр ухуэныр 2015 гъэм яухащ. Абы текІуэда мылъкур щІыналъэ бюджетым къыхэкІащ. Мы зэманым Іуэхущапіэр иджырей Іэмэпсымэхэмкіэ къызэрагъэпэщ, компьютер томограф, эндоскопие комплексу 3, дистанционнэ литотриптер зыщІагъэувэну пэшхэр ягъэхьэзыр. А Іуэхум трагъэкІуэдэну кьаІэрыхьа сом мелуан 200-р федеральнэ бюджетым къыхэкІащ.

Сымаджэщыр эндоскопие хирургиемкІэ, литотрипсиемкІэ, тхы, псантхуэ узыфэхэр зиІэхэм я узыншагъэр щрагъэфІэкІуэж щІыналъэ зэхуаку центр хъунущ. Къыхэгъэщыпхъэщ а Іуэхущапіэм цІыхухэм щыхуащІэну язынкъуэ медицинэ дэІэпыкъуныгъэхэр нэхъапэм республикэм къыщызэрагъэпэщыфу зэрыщымытар, абы папщІэ сымаджэхэр нэгъуэщІ щыналъэхэм ягъакІуэрт. А псом къищынэмыщІауэ, сымаджэщым амбулаторэ къалэнхэр игъэзащІэу къэнэжынущ.

Асанов Алим Іуэхущапіэм и дохутыр нэхъыщхьэ Къалэбатэ Рустам хуэзащ, сымаджэщым щекІуэкІ зэхуэхьэныгъэхэм зыщигъэгъэзащ.

- Фи Іуэхущапіэм иджырей технологием и Іэмалхэр къагъэсэбэпурэ фІагъ лъагэ зиІэ медицинэ дэІэпыкъуныгъэхэр щыхуэхьэныгъэхэм щыщІэрыІуэ. Фэ, абы и лэжьакІуэхэм, фи къалэнщ Іэнатіэм щІэуэ къыхьэ Іуэху зехьэкІащІэхэмрэ къалэнхэмрэ фи щІэныгъэкІи Іэзагъкіи фыдекІуну. Мы Іуэхущапіэм зиужьыным республикэм мылъкушхуэ хилъхьащ, абы къыхэкІыи лэжьыгъэр тэмэму щызэтеублауэ екІуэкІын хуейщ, - жиІащ Асановым, сымаджэщым и лэжьакІуэхэм щеспальэм.

КъБР-м Узыншагъэр хъумэныкІэ и министерствэм и пресс-Іуэхущапіэ.

И лыр фшхы, тхьэмыщкІэхэми яхуэвгуэш

Мусльымэн псоми дэ зэхуэдэ Къурмэн махуэ лъапІэр къоблагъэ. ЗэрыхуагъэфащэмкІэ, мы гъэм хьидыр фокІадэм и 12-14-хэм тохуэ. Ар зэлъытар маззэр къыщыунэхуращ.

• Махуэ лъапІэхэр

КЪУРМЭНЫР фарзкъым, ауэ гъэззэщІэн хуей суннэтщ (уеблэмэ, Іэмал зимыІэщ). Абы теухуауэ КЪурІэным къыщыкІуащ Іэят куэд, хьэдисми ахэр зэпкърыхауэ ди пащхьэ кърелъхьэ. «Дэ КЪурмэныр фэркІэ хъеру къэдгъэщІащ. И лыр фшхы, тхьэмыщкІэхэми яхуэзгуэш. ЗыгурыбгъаІуэ, ахэр (къурмэну яукІ псэуущхьэхэращ зи гугъу ищІыр) фэ фи жьІэщІэу Дэ къэдгъэщІащ. Алыхьым фІыщІэ хэзфщІ», - итщ Тхьилъ ЛъапІэм.

Мухьэммэд бегъымбарым жиІауэ хьэдисым къыщыкІуащ: «Фым я нэхъыфІщ къурмэн укІыныр. Шэч хэлъкъым а фи къурмэныр Къемэт махуэм щыхьэту къызэрыувынум. ИкІи абы къыщІэж лъыр щІым нэмыс щІыкІэ, абы къыпэкІуэ псапэр Тхьэм зэрыфхуитхьм».

Алыхьыр арэзы зыхуэхъун Хьэ-Іишэт къеІуэтэж бегъымбар лъапІэм жиІауэ: «ЛъпІэ къигъэкІыным нэхъыфІу Алыхьым илъагъу Іэхуигъуэ щІыхум къурмэн махуэм илэжьыркъым». Адэкіэ хьэдисхэм къыщыдкІуэ къурмэну щІыхум иукІар а зэриукІа теплъэ дыдэм иту къемэт махуэм къыхуэкІуэжьыну, абы и лъыр щІым хэмыткІуэ ипэкІэ Алыхьым и дежь къабыл щыхъуу, Къыщынэмыщіауэ, къурмэныр Ибрэхьим бегъымбарым и суннэтщ.

Къурмэным и Іуэхур нэхъри игъэткІийуэ Мухьэммэд бегъымбар лъапІэм жиІащ: «Хэт иІэ пэтрэ, къурмэн имыукІами, абы ди нэмэз щІыпІэм гъунэгъу зыкъыхуремыщІ».

Алыхьым къурмэныр сыт къалэн щІытхуищІар жьпІэмэ, абы Я жэуапыр мыращ. Зэпымыууэ Тхьэр щІыхум къызэрыхуэупсэм и фІыщІэщ ар, апхуэдэуи къурмэныкІэ Алыхьым фІыщІэ худощ зы илъэсым адрейр къыкІэлъыкІуэу мы дунейм дыз эрыгъэрыгъэтым папщІэ. Къищынэмыщіауэ, къыпІэщІэ-щІэ гуэныхьхэр гъэгъуным ар сэбэп хуохъу икІи къурмэн зыукІыр нэгъуэщІхэми абы и лымкІэ якІэлъоІэбэ.

Иджы фигу къэдгъэкІыжынщ къурмэным кІэлъыІэзрахьэ хабзэхэр.

Къызытехуэр

Ягъэрауэ, къурмэн зыукІынкІэ мусльымэну щытын хуейщ. Сыту жьпІэмэ, ар псапэ Іэхуу цІыхум илэжьу аращ.

ЕтІуанэрауэ, ар и унэ исыжьпхъэщ, гъэгум тетым къурмэн укІыныр хьэлъэ щыхъунущ. Къыттехьэлъэн Іэхуигъуэ ислъам диным ди пщэм къыдилъхьэркъым.

Еджанэрауэ, цІыхум лъэкІынгъэ иІэн хуейщ. Къурмэн бгыбыну пхуэзфІэкІыу диным укъыщилъытэр уи унэлъапІэ, щыгъын, упІыну уи пщэ дэлъхэр Іэмал имыІэу зыхуэзыкъуэхэм щІиГужу дыжьын грамм 595-м хуэкІуэ мылъку убгъэдэлъмэщ е абы и уасэ хьэпшып уиІэмэщ.

Къурмэн бгыбынумэ, ниет (мурад) пщІын хуейщ, Іэщыр къурмэну зэрыбукІымкІэ гуэлъ пщІыуэ. Армырауэ ар къурмэн хъунукъым, сыту жьпІэмэ цІыхум Іэщ иукІынкІэ мэхъу ищэну е ишхыну. Къурмэн ар зыщІыжьыр ниетращ.

ІэщышхуэкІэ цІыхуибл зэхьыхауэ къурмэн якІмэ, псоми абы щыщу къаІэрысыну Іыхьэмкіэ псапэ Іуэху ялэжьыну ниет иІэу эздыхьхьэн хуейщ. Армырауэ зыр лы шхын кІыхьижьн папщІэ гъуэсэ къахуэхъумэ, модрейм нэгъуэщІ мурад иІэмэ, ещанэм къурмэн ниет ищІмэ - хъунукъым.

И пІалъэр

Хьидымрэ абы къыкІэлъыкІуэ махуитІыбмрэщ къурмэн букІ цыхъхуну зэманр. НэхъыфІ дыдэу къиІныгъэр апэ махуэращ. Мыбдежым зыщыгъэгъупщэн хуейкъым хьид нэмэзыр зэфІэмыкІауэ къурмэн букІ зэрымыхъунур. Хьид махуищым я жэщхэми Іэщыр къурмэну фІэбгъэжж мэхъу, ауэ ар гуемыІуц. Ещанэ махуэм и Іэщыр къухьмэ, уахъыр ІокІ.

Къурмэным щхьэкІэ къэпщэхуэ Іэщыр умыукІыуэрэ ухьид махуищ блэкІамэ, зэрыпсэууэ сэдэкъэуэ птыжьын хуейщ, сыту жьпІэмэ ар нэзыр пщІам ещхь мэхъури. ПхуэзфІэкІ пэтми къурмэн къэмыщэхуу, хьид махуищыр дэбгъэкІамэ, абдежым къыптохуэ зы мэл уасэ сэдэкъэуэ птыжьыну.

ЯукІыр

- Іэщышхуэ лІэужьыгъуэхэр (жэм, танэ, хьв, махъшэ хуэдэхэр);
- мэл лІэужьыгъуэхэр (мэл, бжэн).

Мы къедбжэкІахэм нэмыщІ нэгъуэщІ Іэщ лІэужьыгъуэ гуэр къурмэну ди бегъымбар лъапІэми абы и гъусахэми яукІакъым. Абыхэм ямыщІа гуэр дэ къедгъэжьэну дыхуитхьым.

Іэщым и ныбжьыр

Іэщ пІащэмэ, илъэситІ ирикъуауэ, ещанэм ихьауэ, махъшэу щытмэ, илъэситхум щІигъуэуэ щытын хуейщ.

Мэлыр е бжэныр зы илъэс ирикъупхъэщ. Арщхьэкіэ и ныбжьыр мазихым щІигъуарэ пІащэмэ, пшэрмэ, ари букІ хъунущ.

ЗыхуэбукІ хуунухэм я бжыгъэр

Мэлыр е бжэныр цІыхум и щхьэ закъуэращ зыхуиукІыж хъунур.

Іэщ пІащэм цІыхуибл щІэзэхьхьэ мэхъу.

Къурмэн пщІы мыхъунур

Хьидымрэ абы къыкІэлъыкІуэ махуитІыбмрэщ къурмэн букІ цыхъхуну зэманр. НэхъыфІ дыдэу къиІныгъэр апэ махуэращ. Мыбдежым зыщыгъэгъупщэн хуейкъым хьид нэмэзыр зэфІэмыкІауэ къурмэн букІ зэрымыхъунур. Хьид махуищым я жэщхэми Іэщыр къурмэну фІэбгъэжж мэхъу, ауэ ар гуемыІуц. Ещанэ махуэм и Іэщыр къухьмэ, уахъыр ІокІ.

Къурмэным щхьэкІэ къэпщэхуэ Іэщыр умыукІыуэрэ ухьид махуищри блэкІамэ, зэрыпсэууэ сэдэкъэуэ птыжьын хуейщ, сыту жьпІэмэ ар нэзыр пщІам ещхь мэхъури. ПхуэзфІэкІ пэтми къурмэн къэмыщэхуу, хьид махуищыр дэбгъэкІамэ, абдежым къыптохуэ зы мэл уасэ сэдэкъэуэ птыжьыну.

ЯукІыр

- Іэщышхуэ лІэужьыгъуэхэр (жэм, танэ, хьв, махъшэ хуэдэхэр);
- мэл лІэужьыгъуэхэр (мэл, бжэн).

Мы къедбжэкІахэм нэмыщІ нэгъуэщІ Іэщ лІэужьыгъуэ гуэр къурмэну ди бегъымбар лъапІэми абы и гъусахэми яукІакъым. Абыхэм ямыщІа гуэр дэ къедгъэжьэну дыхуитхьым.

Іэщым и ныбжьыр

Іэщ пІащэмэ, илъэситІ ирикъуауэ, ещанэм ихьауэ, махъшэу щытмэ, илъэситхум щІигъуэуэ щытын хуейщ.

Мэлыр е бжэныр зы илъэс ирикъупхъэщ. Арщхьэкіэ и ныбжьыр мазихым щІигъуарэ пІащэмэ, пшэрмэ, ари букІ хъунущ.

ЗыхуэбукІ хуунухэм я бжыгъэр

Мэлыр е бжэныр цІыхум и щхьэ закъуэращ зыхуиукІыж хъунур.

Іэщ пІащэм цІыхуибл щІэзэхьхьэ мэхъу.

Къурмэн пщІы мыхъунур

Хьидымрэ абы къыкІэлъыкІуэ махуитІыбмрэщ къурмэн букІ цыхъхуну зэманр. НэхъыфІ дыдэу къиІныгъэр апэ махуэращ. Мыбдежым зыщыгъэгъупщэн хуейкъым хьид нэмэзыр зэфІэмыкІауэ къурмэн букІ зэрымыхъунур. Хьид махуищым я жэщхэми Іэщыр къурмэну фІэбгъэжж мэхъу, ауэ ар гуемыІуц. Ещанэ махуэм и Іэщыр къухьмэ, уахъыр ІокІ.

Къурмэным щхьэкІэ къэпщэхуэ Іэщыр умыукІыуэрэ ухьид махуищри блэкІамэ, зэрыпсэууэ сэдэкъэуэ птыжьын хуейщ, сыту жьпІэмэ ар нэзыр пщІам ещхь мэхъури. ПхуэзфІэкІ пэтми къурмэн къэмыщэхуу, хьид махуищыр дэбгъэкІамэ, абдежым къыптохуэ зы мэл уасэ сэдэкъэуэ птыжьыну.

ЯукІыр

- Іэщышхуэ лІэужьыгъуэхэр (жэм, танэ, хьв, махъшэ хуэдэхэр);
- мэл лІэужьыгъуэхэр (мэл, бжэн).

Мы къедбжэкІахэм нэмыщІ нэгъуэщІ Іэщ лІэужьыгъуэ гуэр къурмэну ди бегъымбар лъапІэми абы и гъусахэми яукІакъым. Абыхэм ямыщІа гуэр дэ къедгъэжьэну дыхуитхьым.

Іэщым и ныбжьыр

Іэщ пІащэмэ, илъэситІ ирикъуауэ, ещанэм ихьауэ, махъшэу щытмэ, илъэситхум щІигъуэуэ щытын хуейщ.

Мэлыр е бжэныр зы илъэс ирикъупхъэщ. Арщхьэкіэ и ныбжьыр мазихым щІигъуарэ пІащэмэ, пшэрмэ, ари букІ хъунущ.

ЗыхуэбукІ хуунухэм я бжыгъэр

Мэлыр е бжэныр цІыхум и щхьэ закъуэращ зыхуиукІыж хъунур.

Іэщ пІащэм цІыхуибл щІэзэхьхьэ мэхъу.

Къурмэн пщІы мыхъунур

Хьидымрэ абы къыкІэлъыкІуэ махуитІыбмрэщ къурмэн букІ цыхъхуну зэманр. НэхъыфІ дыдэу къиІныгъэр апэ махуэращ. Мыбдежым зыщыгъэгъупщэн хуейкъым хьид нэмэзыр зэфІэмыкІауэ

• Хъыбар кІэщІхэр

Хэхъуэхэмкіэ егъэгуфІэ

Америкэм и Штат Зэгуэтхэм щыпсэу мусльымэн щІалэ Хьэмди Улукъаиз (ар лъэпкъкІэ курдщ) мелард бжыгъэкІэ хэхъуэ иІэщ. Абы йогурт щащІ Іэхуущ Іапіэ егъэлажьэ икІи фейдэшхуэ къыхуещІ.

И мыльку и проценти 10-р и лэжьакІуэхэм ятригуэшащ Хьэмди. Абы и лэжьакІуэхэр цІыху 2000 мэхъу икІи дэтхэнэми хуэзэу доллар мини 150-кІэ яхуэупсащ. ХьэрычэтыщІэм зэрыжиІэмкІэ, ар щІэхъуэпсырт и хэхъуэхэмкІэ и лэжьакІуэхэр игъэгуфІэну икІи абы и хъуэпсапІэр зригъэхъулІащ.

Унагъуэ мин 25-м ядоІэпыкъу

Эфиопием и гъунапкъэм деж щыІэ лагерхэм щыпсэу Сомали щыщ унагъуэ мин 25-м щІэгъэкъуэн яхуэхъунущ Кадыровым и цІэкІэ щыІэ Псапащіэ фондым и мыльку кІэ. Абы ерыскъыхэкІыу тонн 350-рэ ирагъэшакІэщ.

- Зауэ Іэхухэм дауэ доллар мелард бжыгъэкІэ мыльку зэрытебгъэкІуэдэнур, нэгъуэщІ щІыпІэхэм щхьэкІэ лІэуэ цІыху минхэр зэрыщІэм ущыгъуазэу? - жиІащ Шэщэным и Іэтащхьэ Кадыров Рэмзан.

Зауэлі, егъэджакІуэ, гуащІэдэкІым и лІыхъужь

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ 95

Социалист Лэжьыгъэм и ЛІыхъужь, Лениным и орденыр, «Гъубжэрэ Уадэрэ» дыщэ медалыр зыхуагъэфэща, «КъБАССР-м щІыхь зиІэ и егъэджакІуэ» цІэ лъапІэр зыфІаща Къамбий Мухьэб Алим и къуэр ящыщу Къэбэрдей-Балъкъэрым и егъэджэныгъэ Іэнатіэм и зыужьыныгъэм хэлъхьэныгъэ ин хуэзыщІа хэкупсэхэм. Зэфіэкіышхуэ зиІэ къызэгъэпэщакІуэ Іэзэр партым здигъакІуэ дэтхэнэ Іэнатіэми щыпрытащ, жэуапльныгъэр зыхищІэу, жэрдэмыщІэхэр къыщыхилъхьэу. Илъэс 41-кІэ ар пэрытащ егъэджэныгъэ Іэнатіэм, япэщІыкІэ есэпымкІэ егъэджакІуэу, иужькІэ, илъэс 30-м щІигъукІэ, унафэщІу щылэжьащ Дзэлыкъуэ районым хыхьэ Къармэхьэблэ къуажэм дэт курыт школ №1-м.

Къамбий Мухьэб

КЪАМБИЙР Къармэхьэблэ жылэм къыщалъхуащ 1923 гъэм и накъыгъэ мазэм. Къуажэм дэт курыт школым и 9-нэ классыр къиухагъащІэт, Хэку зауэшхуэр къыщыхъеям щыгъуэ. 10-нэ классым и япэ Іыхьэ ныкъуэр и кІэм нигъэсыну хунэмысу, 1941 гъэм и бжьыхьэм Мухьэб Дзэ Плъыжьым ираджащ икІи механикхэр щагъэхьэзыру Астрахань къалэм дэта авиацэ школым щеджащ. А илъэсым и щэкІуэгъуэм къыщыщІэдзауэ къыкІэлъыкІуэм и зыщщхьэуІу щІэнкэ щагъэхьэзыру Кировым и цІэр зэрихьэу Астрахань къалэм дэт, кхъухьлъатэхэр щаухуэ икІи щызэрагъэпэщыж Іэхуущіапіэм. А зэманым абы щащІырт дзэм къыщагъэсэбэпын аэроІэжьэхэр. 1942 гъэм и фокІадэ мазэм фронтым Іухьащ Къамбийр. Адыгэ щІалэ хахуэр бийм щыпэщІэтащ Сталинград и деж, щызэуащ Ипщэ фронтым.

Илъэсым щІигъукІэ зауэ Іэнатіэм Іутауэ, Мухьэб еджакІуэ ягъэкІуащ кхъухьлъатэзехуэхэр щагъэхьэзыру Кировобад дэт авиацэ еджапІэм. Кхъухьлъатэзехуэ-бомбардировщик Іэщіагъэр иІэу ар къиуха нэужь, бгъэдэлъ щІэныгъэмрэ зэфІэкІымрэ къалъытэри, лейтенант нэхъыщІэ Къамбийі Мухьэб еджапІэм щылэжьэну къагъэнэжащ. Зауэр ди текІуэныгъэкІэ ихьиу илъэсым щІигъу дэкІыжа нэужьщ абы Іэмал щигъэтар дзэм къыхэкІыжьну.

1946 гъэм и бжьыхьэм Къамбийм къиГэзэжащ щалъхуа и щІыналъэм. Куэд дэмыкІыу ар къуажэм дэт курыт школ №1-м уваща, есэпыр сабийхэм яригъаджэу. И псэм занщІэу къишща Іэщіагъэм зэрыриГажьэм гукъыдэжьышхуэ къиритыр Къамбийм. Зэрылажьэм хуэдэурэ Мухьэб екъулІэныгъэкІэ къиуохьажащ Къэбэрдей институтыр. Егъэджэныгъэ--гъэсэныгъэм хэлъ щэхуэм щІэх дыдэу щыГъуэзэ зыхьыхьа гупми фІыуэ яхэзэгъащ ар. ЩІэныгъэфІ яригъэГъуэтырт абы и гъэсэнхэм, ядэлэжьэфырт адэ-анэхэми, ахэр егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ лэжьыгъэм къыхихьэ щІэныгъэ-гъэсэныгъэ хэлъ щэхуэх

«Додо-клаб» клубым хэт сабийхэр, я адэ-анэхэр ящIыгъуу.

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэ

95

Сэрмакъ къуажэм куэд дэмыкIыу къыщыхэIуахынущ «Адыгэ пщанТIэ» зыфIащэ этнокомплексыщIэ. Ар къызэрегъэпэщ а жьлэм дэт курыт еджапIэ №1-м илъэс 37-кIэ инджылызыбзэмрэ франджызыбзэмрэ щезыгъэджа, «Урысей географие общества» жылагъуэ зэгухьэныгъэм хэт, «Додо-клаб» сабий-экологие клубым и унафэщI, эколог цIэрыIуэ Мысырджан МуIэед. Иджыблагъэдэ абы зыхуэдгъэзащ.

- МуIэед, уи гъэсэныгъэ уи гъуэгу мы зэманым фи къуажэм жыджэру щызэтевухуэу комплексыр дэнэ нэвгъэса?

- Ди къэралым и щыхьэр Мэзкуу нэгъабэ и щахьэгъуэ маззм Урыс географие обществэм и зэхуэсышхуэрэ и фестивалрэ щекIуэкIащ. Абы сыщыIэу сызэупщIыжауэ щытащ: «Мыбы хуэдэ зэхьыхьэхэр ди щыналъэмэ къыщызэгъэпэщащ щIэмысыжьыр сыт?» - жысIэри. Сэрмакъ къуажэ къэзгъэзэжа иужькIэ, абы кIэ си гупсысэр къызэдалыгъащ си деж къакIуэ щIыкIуэхэм я адэ-анэхэмэ, дэнэкIи щызиIэ си ныбжьэгъуфIэхэми. «Іужу мыуби блэ хэсщ» жыхуаIэрати, едгъэжьа лэжьыгъэ кIуэ пэтми нэхъри зедгъэубгъуурэ дыкъекIуэкIащ икIи зыхуэдгъэувыжауэ щытащ. Адэшхэр ислэмбилэр и щыгъэ комплексым и къызэIуихыныр мы гъэм нэхъ тезгъэхуэну сыщIыхуейр си адэшхуэ Тохьутэмыщ къызэралъхурэ илъэси 150-рэ ирокъури аращ.

И къэрыпIуэ МуIэед къызэриIуэтэжымкIэ, Тохьутэмыщ узэщIакIуэт, щIэныгъэшхуэ зыбгъэдэлът, тхыдэмрэ хабзэмрэ хуабжьу хуэсакъ адыгэлIт, гугъу дыди демыхьу франджызыбзэри тIыркубзэри зригъэщIуэуа щытат. Адэшхэр истамбыл и мыдрисэм щеджащ, къиуха иужьи къыщыныгъу къельэIуат. Ауэ абы и Хэкур зыпищI щыIэтэкъыми, щалъхуа жьлэм къигъэзэжащ.

- Си адэшхуэр Мэккэ-Мадинэ плIэнейрэ кIуащ, - къыпещэ адэкIэ и псалъэм Мысырджан МуIэед. - 1902 гъэм Къэбэрдейм икIыу хьэжыщI кIуауэ щыта шу 40-р езышэжьауэ щытари аращ. ЗекIуэм абы мыIэрсей, къхъужьей жыгыщIэхэр къызэдришащ. А жьгъэр хущхъуэ хуэныкъуэкъым. Абыхэм иджыри къэс пхъэщхьэмыщхь къапокIэ. МыIэрысэхэр удзыфащ икIи IэфI дыдэщ, къхъужьхэри апхуэдэщ. А жьг хадэращ «Адыгэ пщIантIэ» ухуэныгъэр къыщыздгъэпэщри. Абы щыдгъэпIэгъэнуущ ди яп итахэм зыщатIагъэу щыта щыгъынхэр, зэрахьэу щыта Iэмэпсымэхэр. УвыпIэ щхьэхуэ щыхухэтхынущ си адэшхуэр зыбгъэдэсу щыта Iэнэм, и щыгъынхэр зыфIидзэу щыта шкафым, и тхыльхэр щигъэзIыпIыжу къэдекIуэкIа пхъунэтэ цIыкIум, и упщIэ пыIэ текъуэу щытам, и пхъэ гуахъуэм, унагъуэм Iэ лъэныкъуэкIэ щагъэлажьэу щаIа щхьэл цIыкIум. Иужьрейм кIэдэри хьэщIэхэм дахуэхьэжну ди гугъэщ. Гуэдзыр яущэбу зэрращыта щIыкIэр зэбгъэлъэгъуэну гугъущ, ауэ нартыху зэрахьэжу щыта Iэщхьэлыр дэтхэнэми езым и гъэкIэрэхъуэфынущ, иужькIи а хьэжыгъэм къызэщIыкIа мэжаджэр ишх хъунущ. Дауи, сыт щIыхуа къыддекIуэкI пIастэри. А псори хохьэ ди комплексым... ПщIантIэм гъавэ хъумаIуIэ цIыкIуэр унагъуэ жьэгурэ дэтынущ. Къыдыхьэхэм ялъагъунущ ди яп итахэр зэрыпсэуар. Дэ тхъумащ илъэсищэ ипэкIэ траха сурэтхэри. Къетхьэжьа Іужьум ди лъахэгъуэм ямызакъуэу, нэгъуэщI щыналъэхэм къыкIэхэри зэрыдихьэхьынур си сфIэщ мэхъу. Ар сабийхэм щIэгъэкъуэн яхуэхъунущ щалъхуа лъахэм и тхыдэр нэхъыфIу зрагъэщIэныкмкIэ, нэгъуэщI щIыналъэхэм щыщу зыпIалъхьакIуэ ди деж къакIуэхэм адыгэм и къакIуэкIыкIам теухуауэ щIэ гуэрхэр зрагъэлъагъуныкмкIэ.

Иныжыкхъэ

Мы Іуащхьэм, пирамидэ теплъэ зиIэм, Сэрмакъ ущыдэлъадэкIэ іууоплъэ. Абы теухуа хьыбархэм ящыщ зыщ Мысырджэным адэкIэ дызригъэдэIуэжар.

- 1908 гъэм, пащтыхым и зэманым, урысей археологхэм «Кавказ экспедицэ» зыфIаща зекIуэ къызэрагъэпэщауэ щытащ. Абы хэта щIэныгъэлIхэр Бабыгуей къуажэ (апхуэдэущ а зэманым Сэрмакъ зэрелджэу щытар) къэкIуат, жылэм пэгъунэгъуэ щыт Иныжыкхъэ Іуащхьэкъым и лъабжьэр щIатIыкIын я гугъэу. Іуэхум хэзымыщIыкI бысымэхэм къахуэкIуа хьэщIэхэр гуапэу щрагъэблагъэ Іащ. Пыпхэ Елмырзэ ирогъэщIауэ щыта щхьэл абрагъуэм - абы и етIуанэ къатырт цIыху куэд зыщIэхъэнури, къхъужьIуахэр нэхъ гъэхьэщIэгъуэфIэ щыхьэнури. ЗэрагъэхьыбарыжьмкIэ, а щхьэлым зэуэ щIыхуи 100-м нэблагъэ щIэхуэу щытащ.

Мысырджэн МуIэед къызэриуэтэжмкIэ, археологхэм я мурадыр и адэшхуэм къахуэзэпиудауэ щытащ: «Гуэныхь пылъщ, апхуэдэ фэзгъэщIэнукъым!» - жиIэри. Тохьутэмыщ абы щыгъуэ къуажэм я хьэжыт, чэнджэщкIуэ зыхуэхьэгъэхэм ящыщти, къыхилъхьамкIэ хьэщIэхэри къуажэдэсхэри къигъэдэIуэфащ, Іуащхьэри, зэрелуса щIагъуэ щымыIэу, апхуэдэ щIыкIэм тету къызэтригъэнауэ щытащ. ГъэщIагъэныраткъэ, а тIэкIу зыкIэщIэтIыхьа щIыпIэм деж, щыгум и зэхуэдитымкIэ ухуэплIыхмэ, ноби хэмыгъэущэжауэ бжьыгъэ тельщ.

Ди Іуэху бгъэдыхьэкIэр яфIэгъэщIэгъуэнщ

- МуIэед, хьэпшып гуэркъэмкIэ къыпхуэупсэу, къепхьэжьа Іуэхур къыбдэзыIыгъ щыIэ?

- «Адыгэ пщIантIэ» комплексыр зэрызэтедухуэр къыщалъагъуэ, «а уи къэрэгъэ» зыфIащ зекIуэ къызэрагъэпэщауэ щытащ. Абы хэта щIэныгъэлIхэр Бабыгуей къуажэ (апхуэдэущ а зэманым Сэрмакъ зэрелджэу щытар) къэкIуат, жылэм пэгъунэгъуэ щыт Иныжыкхъэ Іуащхьэкъым и лъабжьэр щIатIыкIын я гугъэу. Іуэхум хэзымыщIыкI бысымэхэм къахуэкIуа хьэщIэхэр гуапэу щрагъэблагъэ Іащ. Пыпхэ Елмырзэ ирогъэщIауэ щыта щхьэл абрагъуэм - абы и етIуанэ къатырт цIыху куэд зыщIэхъэнури, къхъужьIуахэр нэхъ гъэхьэщIэгъуэфIэ щыхьэнури. ЗэрагъэхьыбарыжьмкIэ, а щхьэлым зэуэ щIыхуи 100-м нэблагъэ щIэхуэу щытащ.

Мысырджэн МуIэед къызэриуэтэжмкIэ, археологхэм я мурадыр и адэшхуэм къахуэзэпиудауэ щытащ: «Гуэныхь пылъщ, апхуэдэ фэзгъэщIэнукъым!» - жиIэри. Тохьутэмыщ абы щыгъуэ къуажэм я хьэжыт, чэнджэщкIуэ зыхуэхьэгъэхэм ящыщти, къыхилъхьамкIэ хьэщIэхэри къуажэдэсхэри къигъэдэIуэфащ, Іуащхьэри, зэрелуса щIагъуэ щымыIэу, апхуэдэ щIыкIэм тету къызэтригъэнауэ щытащ. ГъэщIагъэныраткъэ, а тIэкIу зыкIэщIэтIыхьа щIыпIэм деж, щыгум и зэхуэдитымкIэ ухуэплIыхмэ, ноби хэмыгъэущэжауэ бжьыгъэ тельщ.

- Мыбы ящыщ гуэркъэмкIэ къыпхуэупсэу, къепхьэжьа Іуэхур къыбдэзыIыгъ щыIэ?

- «Адыгэ пщIантIэ» комплексыр зэрызэтедухуэр къыщалъагъуэ, «а уи къэрэгъэ» зыфIащ зекIуэ къызэрагъэпэщауэ щытащ. Абы хэта щIэныгъэлIхэр Бабыгуей къуажэ (апхуэдэущ а зэманым Сэрмакъ зэрелджэу щытар) къэкIуат, жылэм пэгъунэгъуэ щыт Иныжыкхъэ Іуащхьэкъым и лъабжьэр щIатIыкIын я гугъэу. Іуэхум хэзымыщIыкI бысымэхэм къахуэкIуа хьэщIэхэр гуапэу щрагъэблагъэ Іащ. Пыпхэ Елмырзэ ирогъэщIауэ щыта щхьэл абрагъуэм - абы и етIуанэ къатырт цIыху куэд зыщIэхъэнури, къхъужьIуахэр нэхъ гъэхьэщIэгъуэфIэ щыхьэнури. ЗэрагъэхьыбарыжьмкIэ, а щхьэлым зэуэ щIыхуи 100-м нэблагъэ щIэхуэу щытащ.

Мысырджэн МуIэед къызэриуэтэжмкIэ, археологхэм я мурадыр и адэшхуэм къахуэзэпиудауэ щытащ: «Гуэныхь пылъщ, апхуэдэ фэзгъэщIэнукъым!» - жиIэри. Тохьутэмыщ абы щыгъуэ къуажэм я хьэжыт, чэнджэщкIуэ зыхуэхьэгъэхэм ящыщти, къыхилъхьамкIэ хьэщIэхэри къуажэдэсхэри къигъэдэIуэфащ, Іуащхьэри, зэрелуса щIагъуэ щымыIэу, апхуэдэ щIыкIэм тету къызэтригъэнауэ щытащ. ГъэщIагъэныраткъэ, а тIэкIу зыкIэщIэтIыхьа щIыпIэм деж, щыгум и зэхуэдитымкIэ ухуэплIыхмэ, ноби хэмыгъэущэжауэ бжьыгъэ тельщ.

Ди Іуэху бгъэдыхьэкIэр яфIэгъэщIэгъуэнщ

- МуIэед, хьэпшып гуэркъэмкIэ къыпхуэупсэу, къепхьэжьа Іуэхур къыбдэзыIыгъ щыIэ?

- «Адыгэ пщIантIэ» комплексыр зэрызэтедухуэр къыщалъагъуэ, «а уи къэрэгъэ» зыфIащ зекIуэ къызэрагъэпэщауэ щытащ. Абы хэта щIэныгъэлIхэр Бабыгуей къуажэ (апхуэдэущ а зэманым Сэрмакъ зэрелджэу щытар) къэкIуат, жылэм пэгъунэгъуэ щыт Иныжыкхъэ Іуащхьэкъым и лъабжьэр щIатIыкIын я гугъэу. Іуэхум хэзымыщIыкI бысымэхэм къахуэкIуа хьэщIэхэр гуапэу щрагъэблагъэ Іащ. Пыпхэ Елмырзэ ирогъэщIауэ щыта щхьэл абрагъуэм - абы и етIуанэ къатырт цIыху куэд зыщIэхъэнури, къхъужьIуахэр нэхъ гъэхьэщIэгъуэфIэ щыхьэнури. ЗэрагъэхьыбарыжьмкIэ, а щхьэлым зэуэ щIыхуи 100-м нэблагъэ щIэхуэу щытащ.

Мысырджэн МуIэед къызэриуэтэжмкIэ, археологхэм я мурадыр и адэшхуэм къахуэзэпиудауэ щытащ: «Гуэныхь пылъщ, апхуэдэ фэзгъэщIэнукъым!» - жиIэри. Тохьутэмыщ абы щыгъуэ къуажэм я хьэжыт, чэнджэщкIуэ зыхуэхьэгъэхэм ящыщти, къыхилъхьамкIэ хьэщIэхэри къуажэдэсхэри къигъэдэIуэфащ, Іуащхьэри, зэрелуса щIагъуэ щымыIэу, апхуэдэ щIыкIэм тету къызэтригъэнауэ щытащ. ГъэщIагъэныраткъэ, а тIэкIу зыкIэщIэтIыхьа щIыпIэм деж, щыгум и зэхуэдитымкIэ ухуэплIыхмэ, ноби хэмыгъэущэжауэ бжьыгъэ тельщ.

Жамбей Альберд чы еху.

«Биолог-Новокубанск» (Прогресс) - «Спартак-Налшык» (Налшык) – 0:2 (0:0). Прогресс. «Биолог» стадион. Щыщхьэуіум и 24-м. Цыху 500 еплъащ. Урысей Федерацэм и кубок. Финалым и 1/32-нэ Іыхьэ.

Судьяхэр Верлидзе (Владикавказ), Клепцов (Дон Іус Ростов), Карученкэ (Воронеж).

«**Биолог-Новокубанск**»: Мишкевич, Бастрон, Клюкин, Корольков, Никифоров (Скляр, 75), Федосеев, Зенин, Акимов, Антипов Арт. (Хаустов, 80), Гудаев, Гаврилов.

«**Спартак-Налшык**»: Антипов Ант., Кузнецов, Соблир (Дроздов, 68), Марченкэ, Дашаев, Тебэрды, Войнов (Акриев, 46), Багъэтыр (Мухьэммэд, 79), Крамаренкэ, Гугуев, Бажэ (Бальтъкъэр, 89).

Топхэр дагъэкIащ: Бажэм, 50 - пенальтикIэ (0:1). Дашаевым, 86 (0:2).

Дагъуэ къыхуащIащ: Гугуевым, Кузнецовым, Зениным, Бажэм, Крамаренкэ.

УРЫСЕЙ Федерацэм футболымкIэ и кубокыр къэхьыным теухуа зэхьэзэхуэм «Спартак-Налшыкыр» Прогресс посёлокым бэрэжьей кIуам щыцIыхьащ. Финалым и 1/32-нэ Іыхьэм абы къыщыпэщIэуат етIуанэ дивизионым и «Илщэ» гупым щыщIэзыдзагъащIэ зэпеуэм и яп джэжгугъуиплIми щытекIуэу бжьыпэр зыубыда «Биолог-Новокубанск»-р. ГурыIэгъуэт хэгъэрейхэр зэрымытIасхэр, арщхьэкIэ налшыкдзэхэри яп дивизионым зэрымыщIэкIэ зэрыхэмыхьар наIуэ ящIыфащ.

Джэгум и яп дакъикъэхэм щегъэжьауэ «Спартак-Налшыкым» тепщэныгъэр зыIэригъэхьэри, прогрессдзэхэм я гъуэм ерыщуебгъэрыкIуэ хъуащ. АрщхьэкIэ екъуIэныгъэ щаIар загъэпэхуу къыхьэжа иужькIэщ. 50-нэ дакъикъэм Крамаренкэ Сергей сэмэгурабгъумкIэ щыкIуэцIрыкI пэтрэ, хэгъэрейхэм я штрафнойм щрадащ. Пенальти! Ар Іэзэу игъэзэщащ ди командэм и капитан Бажэ Амир.

Яп ища пэтми, «Спартак-Налшыкым» и футболистхэм я ебгъэрыкIуэныгъэхэр къагъэкIэщхьакъым. «Биолог-Новокубанск»-мм абыхэм яхэуэфащэн жэуап къыщратыжи къэхъурт. Апхуэдизкъэм ящыщ зым хэгъэрейхэм яутIыпща топыр ди гъуащхьэм техуащ.

ЗэIуцIэр и кIэм нэблагъэхуэкIэ пьэныкъуэкэр ерыщу (зэпэщIэтащ, 86-нэ дакъикъэращ кIэух бжьыгъэр наIуэ щыкъуэр. Бажэ Амир штрафной еуэу къыхита топым Дашаев Асльэн и къуэр пэщIигъэувэри, бжьыгъэр 2:0 хъуащ. Ар щэч къызытумыхьэн текIуэныгъэт.

Прогрессым щиIа екъуIэныгъэм и фIыгъэкIэ «Спартак-Налшыкыр» Урысей Федерацэм и кубокыр къэхьыным ипкъ иткIэ екIуэкI зэхьэзэхуэм и финалым и 1/16-нэ Іыхьэм кIуащ. Адэкіэ премьер-лигэм и командэкэр зэпеуэм къыхьэхьэнущ. ФокIадэм (сентябрым) и 21-м е 22-м ди щIалэхэм Налшык къыщрагъэблагъэнущ чемпионат кIуам еплIанэ увыпIэр щызыубыдауэ иджы Европэм и Лигэм щыджэгу «Краснодар»-р.

ХЬЭТАУ Ильам.

Адэкіэ краснодардэсхэр къащыпоплъэ

● Футбол

Ди адэжьхэр зэрыпсэуар щалъагъунущ

Сэрмакъ къуажэм куэд дэмыкIыу къыщыхэIуахынущ «Адыгэ пщанТIэ» зыфIащэ этнокомплексыщIэ. Ар къызэрегъэпэщ а жьлэм дэт курыт еджапIэ №1-м илъэс 37-кIэ инджылызыбзэмрэ франджызыбзэмрэ щезыгъэджа, «Урысей географие общества» жылагъуэ зэгухьэныгъэм хэт, «Додо-клаб» сабий-экологие клубым и унафэщI, эколог цIэрыIуэ Мысырджан МуIэед. Иджыблагъэдэ абы зыхуэдгъэзащ.

- МуIэед, уи гъэсэныгъэ уи гъуэгу мы зэманым фи къуажэм жыджэру щызэтевухуэу комплексыр дэнэ нэвгъэса?

- Ди къэралым и щыхьэр Мэзкуу нэгъабэ и щахьэгъуэ маззм Урыс географие обществэм и зэхуэсышхуэрэ и фестивалрэ щекIуэкIащ. Абы сыщыIэу сызэупщIыжауэ щытащ: «Мыбы хуэдэ зэхьыхьэхэр ди щыналъэмэ къыщызэгъэпэщ щIэмысыжьыр сыт?» - жысIэри. Сэрмакъ къуажэ къэзгъэзэжа иужькIэ, абы-кIэ си гупсысэр къызэдалыгъащ си деж къакIуэ щIыкIуэхэм я адэ-анэхэмэ, дэнэкIи щызиIэ си ныбжьэгъуфIэхэми. «Іужу мыуби блэ хэсщ» жыхуаIэрати, едгъэжьа лэжьыгъэ кIуэ пэтми нэхъри зедгъэубгъуурэ дыкъекIуэкIащ икIи зыхуэдгъэувыжауэ щытащ. «Адыгэ пщанТIэ» комплексым и къызэIуихыныр мы гъэм нэхъ тезгъэхуэну сыщIыхуейр си адэшхуэ Тохьутэмыщ къызэралъхурэ илъэси 150-рэ ирокъури аращ.

И къэрыпIуэ МуIэед къызэриуэтэжмкIэ, Тохьутэмыщ узэщIакIуэт, щIэныгъэшхуэ зыбгъэдэлът, тхыдэмрэ хабзэмрэ хуабжьу хуэсакъ адыгэлIт, гугъу дыди демыхьу франджызыбзэри тIыркубзэри зригъэщIуэуа щытат. Адэшхэр истамбыл и мыдрисэм щеджащ, къиуха иужьи къыщыныгъу къельэIуат. Ауэ абы и Хэкур зыпищI щыIэтэкъыми, щалъхуа жьлэм къигъэзэжащ.

- Си адэшхуэр Мэккэ-Мадинэ плIэнейрэ кIуащ, - къыпещэ адэкIэ и псалъэм Мысырджан МуIэед. - 1902 гъэм Къэбэрдейм икIыу хьэжыщI кIуауэ щыта шу 40-р езышэжьауэ щытари аращ. ЗекIуэм абы мыIэрсей, къхъужьей жыгыщIэхэр къызэдришащ. А жьгъэр хущхъуэ хуэныкъуэкъым. Абыхэм иджыри къэс пхъэщхьэмыщхь къапокIэ. МыIэрысэхэр удзыфащ икIи IэфI дыдэщ, къхъужьхэри апхуэдэщ. А жьг хадэращ «Адыгэ пщIантIэ» ухуэныгъэр къыщыздгъэпэщри. Абы щыдгъэпIэгъэнуущ ди яп итахэм зыщатIагъэу щыта щыгъынхэр, зэрахьэу щыта Iэмэпсымэхэр. УвыпIэ щхьэхуэ щыхухэтхынущ си адэшхуэр зыбгъэдэсу щыта Iэнэм, и щыгъынхэр зыфIидзэу щыта шкафым, и тхыльхэр щигъэзIыпIыжу къэдекIуэкIа пхъунэтэ цIыкIум, и упщIэ пыIэ текъуэу щытам, и пхъэ гуахъуэм, унагъуэм Iэ лъэныкъуэкIэ щагъэлажьэу щаIа щхьэл цIыкIум. Иужьрейм кIэдэри хьэщIэхэм дахуэхьэжну ди гугъэщ. Гуэдзыр яущэбу зэрращыта щIыкIэр зэбгъэлъэгъуэну гугъущ, ауэ нартыху зэрахьэжу щыта Iэщхьэлыр дэтхэнэми езым и гъэкIэрэхъуэфынущ, иужькIи а хьэжыгъэм къызэщIыкIа мэжаджэр ишх хъунущ. Дауи, сыт щIыхуа къыддекIуэкI пIастэри. А псори хохьэ ди комплексым... ПщIантIэм гъавэ хъумаIуIэ цIыкIуэр унагъуэ жьэгурэ дэтынущ. Къыдыхьэхэм ялъагъунущ ди яп итахэр зэрыпсэуар. Дэ тхъумащ илъэсищэ ипэкIэ траха сурэтхэри. Къетхьэжьа Іуэхум ди лъахэгъуэм ямызакъуэу, нэгъуэщI щыналъэхэм къыкIэхэри зэрыдихьэхьынур си сфIэщ мэхъу. Ар сабийхэм щIэгъэкъуэн яхуэхъунущ щалъхуа лъахэм и тхыдэр нэхъыфIу зрагъэщIэныкмкIэ, нэгъуэщI щIыналъэхэм щыщу зыпIалъхьакIуэ ди деж къакIуэхэм адыгэм и къакIуэкIыкIам теухуауэ щIэ гуэрхэр зрагъэлъагъуныкмкIэ.

Иныжыкхъэ

Мы Іуащхьэм, пирамидэ теплъэ зиIэм, Сэрмакъ ущыдэлъадэкIэ іууоплъэ. Абы теухуа хьыбархэм ящыщ зыщ Мысырджэным адэкIэ дызригъэдэIуэжар.

- 1908 гъэм, пащтыхым и зэманым, урысей археологхэм «Кавказ экспедицэ» зыфIаща зекIуэ къызэрагъэпэщауэ щытащ. Абы хэта щIэныгъэлIхэр Бабыгуей къуажэ (апхуэдэущ а зэманым Сэрмакъ зэрелджэу щытар) къэкIуат, жылэм пэгъунэгъуэ щыт Иныжыкхъэ Іуащхьэкъым и лъабжьэр щIатIыкIын я гугъэу. Іуэхум хэзымыщIыкI бысымэхэм къахуэкIуа хьэщIэхэр гуапэу щрагъэблагъэ Іащ. Пыпхэ Елмырзэ ирогъэщIауэ щыта щхьэл абрагъуэм - абы и етIуанэ къатырт цIыху куэд зыщIэхъэнури, къхъужьIуахэр нэхъ гъэхьэщIэгъуэфIэ щыхьэнури. ЗэрагъэхьыбарыжьмкIэ, а щхьэлым зэуэ щIыхуи 100-м нэблагъэ щIэхуэу щытащ.

Мысырджэн МуIэед къызэриуэтэжмкIэ, археологхэм я мурадыр и адэшхуэм къахуэзэпиудауэ щытащ: «Гуэныхь пылъщ, апхуэдэ фэзгъэщIэнукъым!» - жиIэри. Тохьутэмыщ абы щыгъуэ къуажэм я хьэжыт, чэнджэщкIуэ зыхуэхьэгъэхэм ящыщти, къыхилъхьамкIэ хьэщIэхэри къуажэдэсхэри къигъэдэIуэфащ, Іуащхьэри, зэрелуса щIагъуэ щымыIэу, апхуэдэ щIыкIэм тету къызэтригъэнауэ щытащ. ГъэщIагъэныраткъэ, а тIэкIу зыкIэщIэтIыхьа щIыпIэм деж, щыгум и зэхуэдитымкIэ ухуэплIыхмэ, ноби хэмыгъэущэжауэ бжьыгъэ тельщ.

Мысырджэн МуIэед къызэриуэтэжмкIэ, археологхэм я мурадыр и адэшхуэм къахуэзэпиудауэ щытащ: «Гуэныхь пылъщ, апхуэдэ фэзгъэщIэнукъым!» - жиIэри. Тохьутэмыщ абы щыгъуэ къуажэм я хьэжыт, чэнджэщкIуэ зыхуэхьэгъэхэм ящыщти, къыхилъхьамкIэ хьэщIэхэри къуажэдэсхэри къигъэдэIуэфащ, Іуащхьэри, зэрелуса щIагъуэ щымыIэу, апхуэдэ щIыкIэм тету къызэтригъэнауэ щытащ. ГъэщIагъэныраткъэ, а тIэкIу зыкIэщIэтIыхьа щIыпIэм деж, щыгум и зэхуэдитымкIэ ухуэплIыхмэ, ноби хэмыгъэущэжауэ бжьыгъэ тельщ.

КЪУМАХУЭ Асльэн.

ПасэIуэу яп ищат

«Волгарь» (Астрахань) - «Спартак-Налшык» (Налшык) - 2:1 (1:1). Астрахань. «Центральный» стадион. Щыщхьэуіум и 28-м. ЦIыху 3000 еплъащ.

Судьяхэр Турбин (Мэзкуу), Веретешкин (Санкт-Петербург), Хатуев (Грознэ).

«**Волгарь**»: Бучнев, Зураев, Зуйков, Стешин, Жестоков, Сутормин, Болонин (Кабутов, 72), Акъбащ (Радченкэ, 79), ДышцкI (Яковлев, 54). Шалаев (Букия, 59), Веркашанский.

«**Спартак-Налшык**»: Антипов, Семёнов, Марченкэ, Тебэрды (Кузнецов, 61), Дашаев, Крамаренкэ (Мэкъуауэ, 88), Багъэтыр (Мухьэммэд, 69), Акриев (Войнов, 61), Бажэ, Гугуев.

Топхэр дагъэкIащ: Марченкэ, 13 (0:1). Веркашанскэм, 25 (1:1). Радченкэ, 84 (2:1).

Дагъуэ къыхуащIащ Гугуевым, Шалаевым, Жестоковым.

Джэгум къыхахуащ Жестоковым.

БЭРЭЖЬЕЙ кIуам командитIри Урысей Федерацэм и кубокыр къэхьынымкIэ зэхьэзэхуэм хэтат икIи текIуэныгъэхэр зыIэрагъэхьауэ я унэ ягъэзэжат. Абы щыгъуэми, «Спартак-Налшыкым» и футболист нэхъыфIхэр джэгуамэ, «Волгарь»-м Мэхъэчкъалэ игъэкIуар щIалэгъуэлэрат. Апхуэдэ щIыкIэкIэ астрахандзсхэм я къарур зэгъэзэхуа къуащхьэ икIи вэсэмахуэ ар къахуэссэбэпыжащ.

«Спартак-Налшыкым», зэрихабзэу, жыджэру иригъэжьащ. Командзкэр иджыри къызэщIэплъатэкъым Гугуевыр лъэшу хэгъэрехэм я гъуэм щеуам. Бучневым топыр угловойм игъэкIуащ.

Апхуэдэ щIэдзэкIэм «Волгарь»-р хэдмыхьэзыру къыщIэкIащ. ЕпщыкIущанэдакъикъэм Бажэм Крамаренкэ я сэмэгурабгъумкIэ кIуэцIригъэжащ икIи абы къыхита топыр Марченкэ хэгъэрейхэм я гъуэм щхьэкIэ дигъэкIащ.

Яп ища пэтми, ди щIалэхэм хуэмурэ я лъэр зэрыщIэхэр нэрылъагъут. Сыти жыIи тыншкъым махуищ кьэс жэуаплныгъэшхуэ зыпыть зэIущIэ ебгъэкIуэжыну. Абы гулъатащ «Волгарь»-м и футболистхэми. Ахэр къаруушхуэкIэ ипэкIэ кIуэтащ икIи щIэх-щIэхыурэ ди гъуэм кьебгъэрыкIуэ хъуащ. Налшыкдзэхэм арэр ерагъкIэ ящхьэтеIыгъэу арат. Псом хуэмыдэу убыдыпIэншэт хэгъэрейхэм я гъащхьэуэ Веркашанскэр. ЯпэщIыкIэ ар ди гъащхьэм техуащ. ДакъикъитI нэхъ дэмыкIыу ДышцкI Асльэн ящта топыр щIыкIи нимыгъэсу кIэльеуэри, бжьыгъэ зэхуэдэ ищIыжащ.

Джэгум и етIуанэ Іыхьэри япэм кьызэрыщIысэщIкIа щыIэкъым. «Волгарь»-р нэхъыбэрэ ебгъэрыкIуэрт, «Спартак-Налшыкым» хуэфащэн жэуап абы иритыжырт.

Іузхур зэрытемыгъэкIуэным хуэкIуэрт. АрщхьэкIэ иужьрей дакъикьипщIым псори я пIэ ирагъэувжащ. Налшыкдзэхэм я гъащхьэхъумэныкъуэ Мухьэммэд Шэриф пьэщу зэуэ тоным хэгъэрейхэм я гъащхьэтетым и пащхьэм ерагъкIэ къыщригъэзэжащ. Къэлъежа топым япэу нэса Гугуевым ар гъуэм дигъэхьэфащ.

А Іузхуэгъуэм игъэгъуэкIа «Волгарь»-м и футболистхэм ди гъуэмкIэ зрачащ икIи... текIуэныгъэр къахуэзэхьа топыр ди гъуэм къыдагъэкIащ.

Яп ища пэтми, ди щIалэхэм хуэмурэ я лъэр зэрыщIэхэр нэрылъагъут. Сыти жыIи тыншкъым махуищ кьэс жэуаплныгъэшхуэ зыпыть зэIущIэ ебгъэкIуэжыну. Абы гулъатащ «Волгарь»-м и футболистхэми. Ахэр къаруушхуэкIэ ипэкIэ кIуэтащ икIи щIэх-щIэхыурэ ди гъуэм къебгъэрыкIуэ хъуащ. Налшыкдзэхэм арэр ерагъкIэ ящхьэтеIыгъэу арат. Псом хуэмыдэу убыдыпIэншэт хэгъэрейхэм я гъащхьэуэ Веркашанскэр. ЯпэщIыкIэ ар ди гъащхьэм техуащ. ДакъикъитI нэхъ дэмыкIыу ДышцкI Асльэн ящта топыр щIыкIи нимыгъэсу кIэльеуэри, бжьыгъэ зэхуэдэ ищIыжащ.

Джэгум и етIуанэ Іыхьэри япэм кьызэрыщIысэщIкIа щыIэкъым. «Волгарь»-р нэхъыбэрэ ебгъэрыкIуэрт, «Спартак-Налшыкым» хуэфащэн жэуап абы иритыжырт.

Іузхур зэрытемыгъэкIуэным хуэкIуэрт. АрщхьэкIэ иужьрей дакъикьипщIым псори я пIэ ирагъэувжащ. Налшыкдзэхэм я гъащхьэхъумэныкъуэ Мухьэммэд Шэриф пьэщу зэуэ тоным хэгъэрейхэм я гъащхьэтетым и пащхьэм ерагъкIэ къыщригъэзэж